

Laura Kiretti

TEKEMISEN RIEMUSTA JA YHTEISÖN VOIMASTA!

**Osallistava toimintatutkimus Saimaan Nuorisoseurojen ja
Saimaan Kalevan Nuorten teatteriryhmien toiminnasta**

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Esittävän taiteen koulutusohjelma
Huhtikuu 2013**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaaren yksikkö	Aika Huhtikuu 2013	Tekijä/tekijät Laura Kiretti
Koulutusohjelma Esittävä taide		
Työn nimi TEKEMISEN RIEMUSTA JA YHTEISÖN VOIMASTA! – Osallistava toimintatutkimus Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriryhmien toiminnasta		
Työn ohjaaja Raisa Ekoluoma		Sivumäärä 36 + 4
Työelämäohjaaja Minna Pasi		
<p>Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan osallistavan teatterin menetelmien käyttöä tutkimusmenetelmänä. Tekijä toteutti osallistavan toimintatutkimuksen, jossa tavoitteena oli kartoittaa Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriryhmien toimintaa sekä osallistujien toiveita toiminnasta tulevaisuudessa. Tutkimusmenetelminä tekijä hyödynsi osallistavan teatterin menetelmiä sekä kyselylomaketta. Opinnäytetyö toteutettiin osana Suomen Nuorisoseurojen Liiton organisaatiouudistusta ja se on hankkeistettu Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toimesta.</p> <p>Opinnäytetyön tekijä kiersi 11 teatteriryhmässä osallistavan teatterin harjoitteista koostuvan työpajan kanssa helmi-maaliskuussa 2012. Työpajassa tekijä pohti yhdessä teatteriryhmien kanssa millaista toimintaa teatteriryhmissä on ja mitä ryhmät toivovat teatteriharrastukseltaan tulevaisuudessa. Lisäksi tutkimukseen osallistuvien teatteriryhmien ohjaajat tai ryhmistä valitut yhdyshenkilöt vastasivat kyselylomakkeeseen. Kyselylomakkeessa vastaajat määrittelivät tarkemmin oman teatteriryhmän toimintaa. Opinnäytetyön tekijä koosti työpajoista ja kyselylomakkeista saadut tiedot yhteenvedoksi. Yhteenvedo toimitettiin kaikille tutkimukseen osallistuneille teatteriryhmille ja se luovutettiin huhtikuussa 2012 Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten käyttöön.</p> <p>Tutkimuksessa ilmeni, että osallistavan teatterin menetelmät toimivat tutkimusmenetelmänä etenkin silloin, kun ryhmän on itse tarpeellista pohtia ja kehittää omaa toimintaansa. Osallistavan teatterin menetelmät eivät anna valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan kannustavat osallistujia luomaan ratkaisunsa itse. Nuorisoseuratoiminnan taustalla on samanlaisia arvoja, jotka rohkaisevat yhteisöjä pohtimaan ja toteuttamaan omaa hyvinvointiaan edistävää toimintaa. Sosiokulttuurinen innostaminen yhdistää osallistavan teatterin ja nuorisoseuratoiminnan arvomaailmat, korostamalla yhteisöllisyyttä, vapaaehtoisuutta ja tekemisen riemua.</p>		

Asiasanat

osallistava teatteri, osallistava toimintatutkimus, sosiokulttuurinen innostaminen, työpaja

ABSTRACT

Unit Kokkola-Pietarsaari	Date April 2013	Author Laura Kiretti
Degree programme Performing Arts		
Name of thesis THE JOY OF ACTING AND THE POWER OF COMMUNITY! – Participatory action research of theatre groups of Saimaa Youth Association and Saimaa Kaleva Youth Association		
Instructor Raisa Ekoluoma		Pages 36 + 4
Supervisor Minna Pasi		
<p>This thesis investigates at the use of participatory theatre as research method. The author conducted a participatory action research, with the target of surveying the activity and the future visions of the theatre groups of Saimaa Youth Association and Saimaa Kaleva Youth Association. Participatory theatre and questionnaire were used as research methods. The thesis was implemented as a part of the organizational reform of Finnish Youth Association. The thesis was project-based by Saimaa Youth Association and Saimaa Kaleva Youth Association.</p> <p>The author of this thesis visited 11 theatre groups with a workshop consisting of participatory theatre exercises in February and March 2012. In the workshops the author and the participants contemplated what kind of activities the theatre groups have and what they hope to happen in the future. Contact persons of these theatre groups answered the questionnaire made by the author. These answers defined the theatre groups activities in detail. The author made a summary of the information received from the workshops and the questionnaires. The summary was sent to all the participant theatre groups. In April 2012 the summary was given to Saimaa Youth Association and Saimaa Kaleva Youth Association.</p> <p>The research indicated that the methods of the participatory theatre work as research method especially when a group needs to reflect and to develop itself. Methods of participatory theatre do not give ready-made answers, but they encourage the participants to create solutions by themselves. Youth Association includes the same values which encourage communities to consider and implement activities that improve the community. Sociocultural motivation connects the participatory theatre and Finnish Youth Association by highlighting communality, volunteering and the joy of acting.</p>		
Key words participatory action research, participatory theatre, sociocultural motivation, workshop		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 NUORISOSEURATOIMINTA SUOMESSA	3
2.1 Suomen Nuorisoseurojen Liitto ry.....	3
2.2 Kalevan Nuorten Liitto ry.....	5
2.3 Organisaatiouudistus.....	5
3 KOHTI TUTKIMUSTA	8
3.1 Teatteriharrastus tutkimuksen lähtökohtana.....	8
3.2 Sosiokulttuurinen innostaminen.....	10
3.3 Saimaan Nuorisoseurat ja Saimaan Kalevan Nuoret tutkimuksen tilaajana.....	11
3.4 Tutkimukseen osallistuvien harrastajateatteriryhmien valinta ja yhteydenotot.....	12
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	14
4.1 Tapaustutkimus.....	14
4.2 Osallistava toimintatutkimus.....	15
4.3 Kyselylomake.....	16
4.4 Työpaja.....	16
4.5 Analyysimenetelmät.....	18
5 TUTKIMUKSEN KUVAUS.....	19
5.1 Tutkimuskokonaisuuden suunnittelu.....	19
5.1.1 Kyselylomakkeen kokoaminen.....	19
5.1.2. Työpajan työstäminen.....	21
5.2 Tutkimuksen eteneminen.....	23
5.2.1. Kyselylomakkeet käteen.....	23
5.2.2 Työpajat toteen.....	24
5.3 Yhteisöllisyyden kaipuu - kyselylomakkeesta ja työpajoista nousseet asiat.....	27
6 OSALLISTAVAN TEATTERIN MENETELMÄT TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	30
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Teatteriharrastus tarjoaa oman kokemukseni ja useiden tutkimusten (ks. esim. Sinivuori 2002.) mukaan elämään onnistumisen kokemuksia, itseluottamuksen kasvamista, uusia ystäviä sekä mahdollisuuden kokeilla ja tehdä yhdessä ryhmän kanssa. Olen itse sukeltanut teatterin maailmaan kotikuntani taiteen perusopetuksen kautta. Nuorisoseurojen ovien takaa avautunut maailma ja teatteri-ilmaisun ohjaajan työmahdollisuuksien kirjo hämmästytti minua. Tein ensivierailuni nuorisoseuratoimintaan Etelä-Karjalassa syksyllä 2010 ja tuolloin minulle selvisi, että alueen nuorisoseurojen tarjoama harrastajateatteritoiminta on varsin vilkasta ja vireää. Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja valtakunnallinen Kalevan Nuorten Liitto tarjoaa teatteriharrastusmahdollisuuksia kaikenikäisille ympäri Suomen.

Minulle Nuorisoseuraliike, sen historia ja toiminta olivat täysi mysteeri monien vuosien ajan. Kotikunnassani ja sen lähiseudulla nuorisoseuratoiminta on kuihtunut lähes olemattomiin, enkä ole osallistunut nuorisoseurojen järjestämiin tapahtumiin ennen syventävää harjoitteluani. Kesällä 2011 suoritin harjoitteluni Imatralla Vuoksenniskan Nuorisoseuran IRTI-Teatterissa, ja tällöin pääsin mukaan mm. seuran teatteritoimikunnan ja johtokunnan kokouksiin. Tuolloin minulla heräsi mielenkiinto nuorisoseurojen teatteriharrastustoimintaa kohtaan. Mieleeni nousi kysymyksiä kuten, mistä ja miksi nuorisoseuratoiminta on saanut alkunsa, miten toiminta on kehittynyt ja kuinka laajasti nuorisoseuroja on toiminnassa ympäri Suomea. Sain joihinkin kysymyksiini vastauksia 23.9.2011 Teatterilaivaristeilyllä, missä paikalla oli yli 700 teatteriharrastajaa. Yhtenä tapahtuman järjestäjänä toimii Suomen Nuorisoseurojen Liitto, ja risteilyn ohjelmasta vastaavat eri nuorisoseurojen teatteriharrastusryhmät. Risteilyllä allekirjoitettiin myös sopimus minun opinnäytetyöni toteuttamisesta Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille. Opinnäytetyö on hankkeistettu.

Aloitimme tutkimuksen suunnittelun ja ideoinnin Minna Pasin ja Tuija-Liisa Leinon kanssa Lappeenrannassa 31.8.2011 Saimaan Nuorisoseurojen toimistotiloissa. Tällöin pohdimme yhdessä, mitä opinnäytetyö voisi käsitellä. Yhteiseksi teemaksi nousi harrastajateatteriryhmien toiminnan tutkiminen. Lisääjatuksena oli kartoittaa mitä ryhmissä tarvitaan tai kaivataan. Jo tällöin tiesin, että haluan vierailla kaikissa ryhmissä henkilökohtaisesti ja haluan toteuttaa jonkinlaisen työpajakokonaisuuden kunkin ryhmän kanssa. Yhtenä pääkysymyksenä minulla oli tuolloin myös se, onko näissä harrastajaryhmissä tarvetta koulute-

tulle teatteri-ilmaisun ohjaajalle. Syksyn 2011 aikana tutkimukseni aiheeksi hioutui kaksi kysymystä: millaista toimintaa Saimaan Nuorisoseurojen teatteriharrastusryhmissä on ja mitä toiveita harrastajilla on teatteriharrastuksen kehittämiseksi. Tutkimusmenetelminä käytin kyselylomaketta sekä toiminnallista tutkimusmenetelmää, jota kutsun tässä tutkimuksessa työpaja-nimikkeellä. Tavoitteeni oli kartoittaa harrastajien mielipiteitä oman nuorisoseuransa ja alueellisen Saimaan Nuorisoseurojen toiminnan tämänhetkisestä tilasta sekä kuulla harrastajien toiveita edellä mainittujen tahojen toiminnan kehittämiseksi.

Opinnäytetyöni toisessa luvussa kerron taustaa Suomen Nuorisoseurojen Liitosta, Kalevan Nuorten Liitosta sekä näitä molempia yhdistävästä organisaatiouudistuksesta, joka vaikuttaa tutkimukseni taustalla. Kolmannessa luvussa esittelen keräämääni tutkimustietoa teatteriharrastuksesta. Luku avaa myös käsitettä sosiokulttuurinen innostaminen, jonka näen linkittyvän teatteri-ilmaisun ohjaajan ammattiin, nuorisoseuratoimintaan sekä teatteri-ilmaisun ohjaajaan tutkijana. Kolmannessa luvussa esittelen vielä Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toimintaa, mitä alueellisia palveluja tämä piirijärjestö tarjoaa tällä hetkellä ja miten järjestö sijoittuu valtakunnalliseen nuorisoseurojen verkostoon. Kerron myös opinnäytetyöhöni osallistuvista Saimaan Nuorisoseurojen teatteriharrastusryhmistä.

Luku neljä kuvaa tutkimuksen rakentumista sekä syitä siihen miksi valitsin tutkimusmenetelmikseni kyselylomakkeen ja työpajan. Luvussa viisi kuvailen tutkimuksen suunnittelua ja etenemistä, miten ja miksi suunnitelma muuttui matkan varrella. Tästä luvusta löytyy myös kyselylomakkeesta ja työpajoista nousseita tutkimustuloksia neljän pääkohdan kautta esiteltynä. Kuudennessa luvussa kerron kokemukseni osallistavan teatterin menetelmistä tutkimusmenetelmänä. Viimeisessä kappaleessa pohdin tutkimuskokonaisuuttani kriittisesti sekä sitä, miten teatteri-ilmaisun ohjaaja soveltuu tutkijaksi nuorisoseuroihin.

Tässä opinnäytetyössä kuvaan tilaustyönä tekemääni tutkimusta ja pohdin osallistavan teatterin menetelmien käyttöä tutkimusmenetelminä. Tutkimuksesta ja raportista löytyy hyödyllistä tietoa yhdistyksille ja järjestöille, jotka haluavat kerätä tietoa jäsentensä mielipiteistä ja toiminnan kehittämisen toiveista. Tutkimusta on hyödynnetty osana Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten Liiton organisaatiouudistusta.

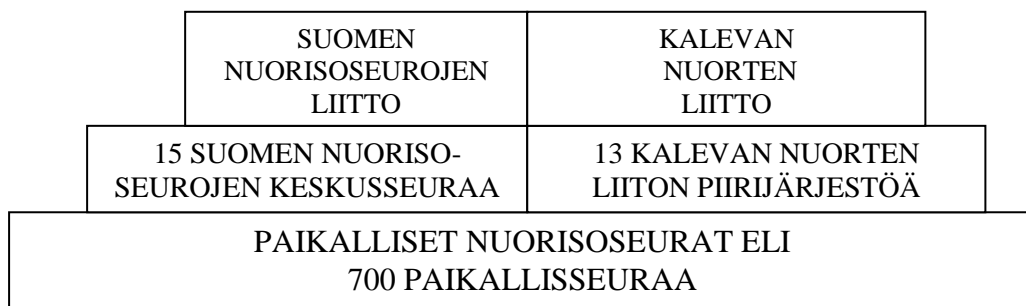
2 NUORISOSEURATOIMINTA SUOMESSA

Osallisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus ovat kaiken nuorisoseuratoiminnan pohja-ajatuksena, nämä nuorisoseuratoiminnan arvot on määritelty vuonna 2009 nuorisoseurakouksessa. Tässä luvussa esittelen Suomen Nuorisoseurojen Liiton ja Kalevan Nuorten Liiton syntyä, historiaa ja arvomaailmaa lyhyesti. Luvun lopussa avaan liittojen organisaatiouudistusta, joka sai tutkimukseni liikkeelle. Alaluvuista löytyvät tiedot on koostettu nuorisoseurojen nettisivuilta, missä tietoa toiminnasta, toiminta-ajatuksista ja organisaatiouudistuksesta on kattavasti tarjolla. (Nuorisoseurat 2012.)

2.1 Suomen Nuorisoseurojen Liitto ry

Nuorisoseuraliikkeen toiminnan ajatuksena on ollut alusta asti saada ihmiset itse tekemään ja toteuttamaan kulttuuria. Itse suunnitellun ja toteutetun kulttuurin katsottiin lisäävän osallistujien omaa sekä yhteisön hyvinvointia. Nuorisoseuraliike syntyi nuorten perustamana Pohjanmaalla 1881, tällöin tarkoituksena oli kehittää kansalaisten lukutaitoa ns. lukutuvis- sa, järjestää kansanjuhlia ja tarjota harrastustoimintaa teatterin ja liikunnan muodossa. Toiminnan laajentuessa nopeasti koko maan kattavaksi liikkeeksi, alettiin kiinnittää huomiota myös lapsille suunnattujen toimintamuotojen kehittämiseen.

Suomen Nuorison Liitto perustettiin vuonna 1897, nykyinen keskusliiton nimi Suomen Nuorisoseurojen Liitto on otettu käyttöön vasta vuonna 1994. Kalevan Nuorten Liiton perustamisesta kerron seuraavassa alaluvussa.

KUVIO 1. Suomen Nuorisoseurojen Liiton ja Kalevan Nuorten Liiton organisaatiomalli vuonna 2012.

Nuorisoseurajärjestö koostuu kahdesta valtakunnallisesta liitosta, joilla molemmilla on tällä hetkellä omat keskusseurat ja piirijärjestönsä, kuten yllä oleva taulukko (KUVIO 1.) osoittaa. Mielestäni tästä kaaviosta voi karkeasti ajatella niin, että alhaalta ylöspäin kulkevat tarpeet ja toiveet, kun taas ylhäältä alaspäin kulkevat palvelut ja osaaminen.

Kuviossa näkyvä ylin taso, eli liittotaso, pitää ylintä päätösvaltaa kolmen vuoden välein kokoontuvalla nuorisoseurakokouksella, jossa määritellään toimintalinjat ja budjetti sekä valitaan liiton hallitus. Kummankin liiton hallitukset vahvistavat vuosittain toimintasuunnitelman ja budjetin, jota liittojen hallitus toteuttaa. Seuraavalla tasolla, eli keskusseuroissa ja piirijärjestöissä, on jäsenyhdistysten tai paikallisseurojen valitsemilla edustajilla syys- ja kevätkokouksia. Suomen Nuorisoseurojen Liiton keskusseurat toimivat tiiviissä yhteistyössä Kalevan Nuorten Liiton piirijärjestöjen kanssa. Kolmannella tasolla ovat paikallisseurat, jotka ovat rekisteröityjä yhdistyksiä, missä ylintä päätösvaltaa käyttää jäsenistö sääntömääräisissä yhdistyksen kokouksissa.

Nuorisoseuratoiminnassa on mukana eri-ikäisiä, yli puolet nuorisoseuralaisista on alle 29-vuotiaita ja jopa neljäsosa alle 16-vuotiaita. Tähän lienee selityksenä se, että nuorisoseurojen toiminta-ajatuksena on panostaa lasten ja nuorten kulttuuri- ja harrastustoiminnan tukemiseen. Nuorisoseuroissa edistetään nuorten osallisuutta ja siten ehkäistään syrjäytymistä kulttuuristen harrastusten avulla. Monipuolista seuratoimintaa tarjoavat ja eri-ikäisistä harrastajista koostuvat nuorisoseurat ovat yhteisöjä, joissa lapsen ja nuoren on nuorisoseurojen arvomaailman mukaan mahdollista kasvaa aktiiviseksi kansalaiseksi.

Liittotaso järjestää jäsenilleen tapahtumia, koulutuksia ja leirejä, jotka kokoavat yhteen harrastajia eri puolilta Suomea. Nuorisoseuroissa voi harrastaa teatteria, tanssia, sirkusta, liikuntaa ja kädentaitoja paikallisseuran tarjonnasta riippuen. Suurin osa paikallisseuroista toimii vapaaehtoisvoimin, mutta muutamissa seuroissa on palkattua henkilöstöä, esim. toiminnanohjaajia, kerho-ohjaajia, projektityöntekijöitä tai seurojen talonmiehiä. Kaikessa toiminnassa, jokaisella kolmella tasolla (KUVIO 1.), tapahtumissa ja harrastusmuodoissa on kaikille avoimet ovet. Jokaisella on yhtäläiset mahdollisuudet tulla mukaan toimintaan.

Nuorisoseurakokous päättää syksyllä 2012 uudet toiminnan linjat, mutta pohjimmiltaan ajatus pysyy samana, lasten, nuorten ja aikuisten arjessa tarvitaan yhteisön voimaa ja tekemisen riemua.

2.2 Kalevan Nuorten Liitto ry

Kalevan Nuorten Liitto perustettiin 1960-luvulla kehittämään ja koordinoimaan alle 16-vuotiaiden nuorisoseuralaisten harrastustoimintaa. Kalevan Nuorten kerhoja toimii noin 1 000 ympäri Suomea ja toiminnassa on mukana 17 000 alle 16-vuotiasta harrastajaa sekä 10 000 vapaaehtoista nuorta ja aikuista harrastustoiminnan ohjaajaa, jotka mahdollistavat kerhotoiminnan olemassaolon.

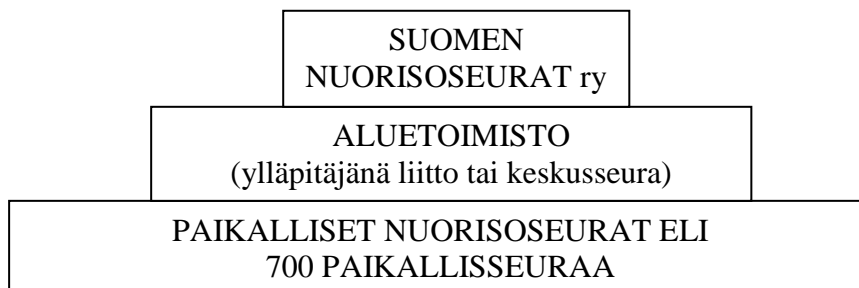
Kalevan Nuorten Liitto on myös kolmitasoinen järjestö (KUVIO 1.). Kalevan Nuorten Liitolla on oma valtuusto ja oma hallitus, jotka toimivat kuitenkin tiiviisti yhteistyössä Suomen Nuorisoseurojen Liiton valtuuston ja hallituksen kanssa. Kalevan Nuorten kerhot toimivat paikallisseurojen sisällä, eli alle 16-vuotiaille suunnatut harrastusryhmät toimivat Kalevan Nuorten kerhotoimintana, mutta monesti samoissa tiloissa kuin muu paikallisseuran harrastustoiminta.

2010-luvulla Suomen Nuorisoseurojen Liiton ja siten myös Kalevan Nuorten Liiton painopisteenä on ollut lasten ja nuorten harrastustoimintaan keskittyminen sekä nuorten osallistaminen päätöksentekoon ja toiminnan suunnitteluun. Suomen Nuorisoseurojen Liitto yhdessä Kalevan Nuorten Liiton kanssa haluaa tulla tunnetuksi nimenomaan lasten ja nuorten laadukkaan kulttuurisen harrastustoiminnan mahdollistajana ja painottaa, että harrastustoiminta suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa kanssa. Kalevan Nuorten alle 16-vuotiaiden kerhotoiminta, kuten myös paikallisseurojen kaikenkäisille suunnattu harrastustoiminta tarjoaa paikan nuorten tuottamalle kulttuurille, myös lapset ja nuoret saavat nuorisoseurojen harrastustoiminnan kautta tulla näkyväksi, nähdyksi ja hyväksytyksi tärkeänä osana yhteisöä.

2.3 Organisaatiouudistus

Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja Kalevan Nuorten Liitto asettivat vuonna 2008 yhteisen työryhmän pohtimaan sen hetkisen järjestörakenteen (KUVIO 1.) toimivuutta sekä visioimaan ja esittelemään uusia toimivampia järjestörakenteita. Syksyllä 2009 työryhmä jätti hallituksille oman ehdotuksensa uudesta organisaatiomallista (KUVIO 2.), jonka jälkeen hallitukset asettivat uudistuksen etenemiselle seuraavan aikataulun:

2010 – asiakokonaisuuteen perehtyminen, 2011 – päätösten tekeminen, 2012 – päätösten toimeenpano. Tällä hetkellä Suomen Nuorisoseurojen Liiton ja Kalevan Nuorten Liiton hallitukset ovat päättäneet ottaa esitetyn organisaatiouudistuksen käyttöön vuoden 2013 alusta.

KUVIO 2. Työryhmän esittämän organisaatiouudistuksen rakenne.

Uudessa organisaatiossa ei ole kahta hallinnollista elintä, Suomen Nuorisoseurojen Liittoa ja Kalevan Nuorten Liittoa, vaan yksi yhteinen Suomen Nuorisoseurat, joka kattaa alleen kaikenikäisten nuorisoseuralaisten harrastustoiminnan tarjoamisen ja kehittämisen. Organisaatiouudistuksen tarkoituksena on keventää hallintoa poistamalla päällekkäisiä toimintoja, poistamisen seurauksena yli jäävät resurssit on tarkoitus suunnata toiminnan tukemiseen ja saada lisää osaamista seurojen palvelemiseen.

Organisaatiouudistuksen myötä Suomeen tulee neljä osaamiskeskusta: tanssin, teatterin ja lastenkulttuurin osaamiskeskukset sekä tukipalvelukeskus. Osaamiskeskusten tehtävänä on oman vastuualueensa kehittäminen sekä koulutusten ja tapahtumien tarjoaminen. Uudistuksen myötä paikallisseurat joutuvat todennäköisesti ottamaan enemmän vastuuta esimerkiksi kuljetusten järjestämisestä tapahtumiin ja koulutuksiin, jotta toiminta jatkuisi samanaikaisena kuin aiemmin. Samoin paikallisseurojen tuotannollisiin, byrokraattisiin tai muihin eteen tuleviin kysymyksiin vastataan tulevaisuudessa osaamiskeskuksesta, kun tähän mennessä apua on haettu omalta keskusseuralta tai piirijärjestöltä.

Suomen Nuorisoseurojen Liiton kulttuurisuunnittelija Fanny Vilmilä visioi osaamiskeskuksen yhdistävän vuoden 2013 lopulla aktiivisemmin teatterin tekijöitä samaan tilaan ja vahvistavan lapsi- ja nuorisoteatteria. Osaamiskeskuksesta olisi paikallisseurojen mahdollista löytää teatterin tekijöitä omiin tarpeisiinsa, esimerkiksi kouluttajia, ohjaajia, muita

harrastajia tai ryhmiä. (Vilmilä 2011, 12). Kaiken kaikkiaan osaamiskeskus yhdistää tekijöitä ja tarvitsijoita, eli toimii siltana kysynnän ja tarpeen välillä.

Organisaatiouudistus liittyy tekemääni tutkimukseen Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten harrastajateatteriryhmille siten, että uudistumisen kynnyksellä on hyvä pysähtyä tarkastelemaan tämänhetkistä tekemisen mallia ja pohtia mitä muutosta kaivataan, näin uudistus on sellainen, millaiseksi jäsenet eli harrastajat sen haluavat.

Tärkeää on kuitenkin innostuminen, sitoutuminen ja oman panoksen antaminen strategiaan. Näin siitä tulee nuorisoseurajärjestön jäsenten ja toimijoiden mukainen – sellainen, jonka viitoittamaa tietä on valmis tekemään entistä laadukkaampaa nuorisoseuratyötä kylissä, kaupunginosissa, maakunnissa ja valtakunnallisesti. (Harju 2011, 22)

3 KOHTI TUTKIMUSTA

3.1 Teatteriharrastus tutkimuksen lähtökohtana

Teatteriharrastus-käsite voi kokemukseni mukaan kattaa alleen melko kirjavan sisällön. Sen voidaan katsoa sisältävän teatteriesityksen valmistamiseen liittyvän prosessin tai teatteri-ilmaisullisia harjoitteita käsittelevän oppituntimaisen kokonaisuuden tai tuokion. Teatteriharrastukseksi voidaan nimetä myös kaikki se toiminta, joka liittyy teatteriesityksen valmistusprosessiin, kuten valot, lavastus, puvustus, kahvio, lipunmyynti ja parkkipaikka-ohjaajana toimiminen. Teatteriharrastus voi olla myös sitä, että yksilö on kiinnostunut teatterin katsomisesta ja käykin katsomassa niin paljon teatteriesityksiä, että kutsuu sitä jo teatteriharrastukseksi. Juuri tämän kokemukseni, teatteriharrastuksen kirjavan sisällön, vuoksi koen tarpeelliseksi määritellä, mitä minä tarkoitan teatteriharrastus-käsitteellä.

Reetta Vehkalahti erottelee teatterin ja teatteri-ilmaisun siten, että teatterin tekemisen tavoitteena on taiteellisesti korkeatasoisen esityksen valmistaminen, kun taas teatteri-ilmaisu tarjoaa harrastajalle mahdollisuuden tutkia ja rakentaa itseään löytämällä uusia puolia itseltään ja oppimalla ymmärtämään ympäröivää maailmaa ja muita ihmisiä (Vehkalahti 2006, 30). Teoksessaan Vehkalahti myös painottaa, että ero teatteriohjaajan ja harrastajateatteriohjaajan välillä tulee selvittää itselleen, mikäli mieltä ohjaamaan teatteriharrastusryhmää. Olen Vehkalahden kanssa samaa mieltä siitä, että harrastajateatteriryhmän ohjaajan on tehtävä itselleen selväksi mitä hän ja ryhmä odottavat harrastukselta, mutta en sulkisi pois mahdollisuutta yhdistää sekä taiteellisen esityksen valmistamista että itsensä tutkimisen mahdollisuutta. Mielestäni teatteriharrastuksen parissa on mahdollista valmistaa taiteellinen esitys, jonka työstämisen aikana tekijät tutkivat itseään tai esitykseen sisältyvää teemaa. Tämä vaatii kuitenkin ohjaajalta ja ryhmältä tahtoa sekä sitoutumista näin tehdä. Teatteriharrastus on minusta se paikka, missä yksilöt asettavat muun elämänsä roolit naulakoon ja heittäytyvät kokeilemaan omia rajojaan. Teatteriharrastusryhmän yhteinen tavoite on auttaa toisiaan pääsemään irti arjesta ja ylittämään itsensä. Sillä, päästäänkö teatteriharrastusryhmän yhteiseen tavoitteeseen esityksen valmistamisen tai ilmaisuharjoitteiden kautta, ei mielestäni ole merkitystä. Teatteriharrastuksen on minun näkemykseni mukaan oltava harrastajalleen voimaannuttava, siitä tulisi saada energiaa ja jaksamista omaan arkeen.

Mielestäni merkittävä kysymys tutkimukseni kannalta on se, miksi suomalaiset harrastavat teatteria, miksi maassamme on teatteriharrastamiselle niin vahvat perinteet? Lähdin ensin etsimään vastausta omien harrastusmotiivieni kautta. Minä harrastin teatteria yhdeksän vuotta, jonka jälkeen hakeuduin ammattiin, jossa saan syventää tietämystäni ja toteuttaa harrastusta ammatikseni. Teatteriharrastus on ollut minulle väylä ilmaista itseäni ja kokeilla lähes mitä vain turvallisessa ympäristössä. Teatterin parissa tehdään yhdessä ja tunnen olevani osa ryhmää, osa yhteisöä, aina kun olen mukana teatteriprosessissa. Yhdessä tekeminen, jonkin kokonaisuuden valmistelemisen ja yhdessä tavoitteeseen pääseminen on se prosessi, mitä minä teatteriharrastukselta kaipasin joka syksy, kun uusi lukukausi taiteen perusopetuksen merkeissä alkoi. Toki esiintyminen, leikki, nauru ja hulluttelu ovat myös olleet harrastusmotiivejani. Teatteriharrastus on hauskin harrastus minkä tiedän.

Timo Sinivuori on tutkinut teatteriharrastuksen merkitystä harrastajalle, harrastuksen motiiveja sekä niitä syitä, jotka löytyvät motiivien taustalta. Sinivuori esittelee taideharrastusmotiiveja niiden syiden kautta, miksi lapsi haluaa piirtää: tutkiakseen uutta, hahmotellakseen käsitystä itsestään, tutkiakseen hyvää ja pahaa sekä kokeillakseen ja ennakoidakseen tulevaisuutta. Tunnistin nämä neljä syytä asioiksi, joita haluaisin teatteri-ilmaisun ohjaajana tarjota erilaisille ihmisryhmille. Minusta teatteri tai taide yleisesti on oivallinen väline esimerkiksi hyvän ja pahan tutkimiseen. Sinivuori kritisoi listausta opetussuunnitelmamaiseksi ja sanoo etenkin pienempien lasten piirtävän myös siksi, että he ovat kiinnostuneita väreistä tai aiheen jatkotyöskentelystä, ja myös yksinkertaisesti siksi että piirtäminen on heistä hauskaa. Toki täytyy myös nauttia teatteritaiteestakin vain sen hauskuuden vuoksi, olipa sitten taiteen kokijana tai tekijänä. (Sinivuori 2002, 42).

Kolme tärkeintä teatteriharrastusmotiivia Timo Sinivuoren tekemän tutkimuksen mukaan ovat onnistumisenkokemusten tarve, halu oppia uutta sekä mielikuvituksen ja ilmaisutaitojen kehittäminen. Vähiten tärkeäksi harrastusmotiiviksi ilmenivät suoritusmotiivit. (Sinivuori 2002, 138). Nämä kaikki Sinivuoren mainitsemat taide- sekä teatteriharrastusmotiivit tukevat omaa käsitystäni teatterista voimaannuttavana harrastuksena. Yksi tärkeimmistä tekijöistä teatteriharrastuksessa ja teatteri-ilmaisun opetuksessa on siis se, että tekijät, niin harrastajat, ohjaajat kuin kaikki jotka ovat toiminnassa mukana, ovat innostuneita teatterin tekemisestä ja haluavat palata harrastuksen pariin aina uudestaan ja uudestaan (Sinivuori 2002, 247). Tästä innostuksesta on nähdäkseni kyse myös nuorisoseurojen teatteriharrastuksessa. Mielestäni ohjaajan olemus ja asenne ovat teatteriharrastuksessa olennaisessa

osassa, ohjaaja voi omalla olemuksellaan saada harrastajat innostumaan ja kiinnostumaan teatterista entistä enemmän, tai karkottaa teatteriryhmästä nekin, jotka ovat kuvitelleet tekevänsä teatteria vielä monta vuotta. Ohjaajan merkitystä pohdimme tutkimukseeni osallistuvien ryhmien kanssa. Jokaisessa teatteriryhmässä ohjaaja on erilainen, mutta useimmissa ryhmissä ohjaaja on jokaisen projektin alkaessa uusi ja erilainen kuin edellinen ohjaaja. Esittelen Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriryhmien ajatuksia ohjaajan merkityksestä alaluvussa 5.2.2.

3.2 Sosiokulttuurinen innostaminen

Motivaatio on mielestäni tärkein tekijä harrastuksen jatkamiselle. Minä en halua käyttää vapaa-aikaani sellaiseen, mikä minua ei kiinnosta tai mitä en todella halua tehdä. Motivaatiota nostaa harrastuksessa kannustavat ja aiheesta itsekin innostuneet ryhmän jäsenet sekä ohjaaja. Sosiokulttuurisen innostamisen keskeinen ajatus on saada ihmiset osallistumaan ja kiinnostumaan kulttuurin tuottamisesta itse (Kurki 2000, 88).

Sosiokulttuurisen innostamisen käsite ja toimintamuoto syntyivät Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen demokraattisten arvojen elvyttäjäksi. Toisaalta jo Platon oli omalla tavallaan innostaja, samoin keskiaikaiset trubaduurit ja teatteriseurueet kautta aikojen. Ranskassa sosiokulttuurinen innostaminen syntyi länsimaisen sivilisaation muutoksen kriisistä, vastauksena yhteiskunnan omaan tarpeeseen. Toisen maailmansodan jälkeen Eurooppa alkoi teollistua, jonka seurauksena työttömyys ja vapaa-aika lisääntyivät nopeassa tahdissa, näin ollen ihmisillä oli aikaa rentoutumiseen ja itsensä kehittämiseen. Tuona aikana syntyi myös uusia luovuuden mahdollisuuksia. Teollistumisen yhteydessä tapahtui yhteiskuntien kaupungistuminen, jonka myötä yksinäisyyden ja juurettomuuden tunteet lisääntyivät, toisaalta syntyi uudenlaista kommunikoinnin verkostoa. Uusia sosiaalisen kanssakäymisen muotoja syntyi myös massamedioiden kehittymisen myötä, mikä tapahtui niin ikään kaupungistumisen ja teollistumisen aikoihin. Massamedioiden kehittyminen lisäsi ihmisten passiivisuutta ja ei-osallistumista. Neljäntenä tekijänä tänä samana aikana tapahtui kulttuurisen elitistisyyden kasvua, minkä vuoksi kuilu kansankulttuurin ja korkeakulttuurin välillä kasvoi. Näiden kaikkien suurien muutosten myötä yhteiskunta alkoi voida pahoin ja tarvitsi uutta toiminta- ja ajattelutapaa, jonka myötä yhteiskunta muuttuisi kasvattavaksi ja solidariset arvot tiedostavaksi. (Kurki, 2000, 11-14).

Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii kulttuuriseen demokratiaan, mikä tarkoittaa sitä, että kulttuuri kuuluu kaikille tasapuolisesti ja kaikki osallistuvat kulttuurin tuottamiseen. Kulttuurinen demokratia taistelee edellä mainittua kulttuurisen elitistisyyden kasvua vastaan (Kurki, 2000, 54-55). Teatteriharrastaminen ei ole välineurheilua, ja siksi harrastusmaksut ovat usein kohtuullisia. Harrastusmaksuissa on silti eroja, taiteen perusopetus on nuorisoseurojen tarjoamaa teatteriharrastusta kalliimpaa. Mielestäni on hienoa, että teatteria voi harrastaa halutessaan joko ilmaiseksi tai lähes ilmaiseksi, tällöin osallistuminen ei jää ainakaan rahasta kiinni. Sosiaalikulttuurisen innostamisen tarkoitus on saada ihmiset osallistumaan ja vaikuttamaan oman ympäröivän elämänsä sisältöön, lisätä sosiaalista luovuutta sekä lähiympäristönsä ja yhteisöjensä hyvinvointia. Innostamisesta tuli ammatti 1960-luvulla vapaaehtoistyön kautta, innostajan ammatin ydin on syvä humanisuus, ihmisten välisen lämmön vahvistaminen sekä kasvatuksellisen työn tekeminen, oppimisen edistäminen (Kurki, 2000, 11, 80-81).

Nuorisoseuratoiminnan tausta-ajatukset lokahtavat hyvin yhteen sosiokulttuurisen innostamisen tarkoitusten ja ydinajatusten kanssa. Sosiokulttuurinen innostaminen, kuten nuorisoseuratoimintakin, perustuu vapaaehtoisuuteen ja on osallistavaa toimintaa. Toiminta tapahtuu siellä, missä ihmiset ovat. Ihmisen arvokkuutta kunnioitetaan ja kulttuurista identiteettiä pyritään vahvistamaan. (Tervo 2010). Nuorisoseuroissa kulttuurista toimintaa luodaan yhdessä. Kokemukseni mukaan muut nuorisoseuran jäsenet tai harrastajat ovat suurin syy olla mukana tekemässä, olipa tekeminen sitten esityksen harjoittelua tai talkootyötä.

Ohjaaja on innostaja, joka motivoi luovuuteen, tutkimiseen, reflektointiin ja organisoitumiseen. Ohjaaja on läsnä, yhteisöllistää ja herättää aktiiviseen osallistumiseen. (Tervo 2010). Nämä ohjaajan eli innostajan määritelmät vastaavat mielikuvaani teatteri-ilmaisun ohjaajan ammatinkuvasta, siitä millaiseen toimintaan tulisi omassa ammatin harjoittamisessa pyrkiä. Näin ollen näkisin, että teatteri-ilmaisun ohjaajan ammatinkuvan ja nuorisoseuratoiminnan välillä on yksi vahvasti yhdistävä aatteellinen side, sosiokulttuurinen innostaminen.

3.3 Saimaan Nuorisoseurat ja Saimaan Kalevan Nuoret tutkimuksen tilaajana

Saimaan alueella Saimaan Nuorisoseurat on nimitys alueen nuorisoseurojen keskusseuralle ja Saimaan Kalevan Nuoret puolestaan alueen Kalevan Nuorten piirijärjestölle. Saimaan Nuorisoseurat ja Saimaan Kalevan Nuoret toimii Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon maakunti-

en alueella, lisäksi yksi nuorisoseura on myös Kymenlaakson maakunnassa. Jäsenseuroja Saimaan Nuorisoseuroissa on yhteensä 44, joissa jäseniä yhteensä n. 3500. (Saimaan Nuorisoseurat ja Kalevan Nuoret 2012). Saimaan Nuorisoseuroista ja Saimaan Kalevan Nuorista käytetään Saimaan piirijärjestö-yhteisnimitystä.

Saimaan alueen nuorisoseuroissa on tarjolla kansantanssiryhmiä ja –kerhoja, seurataanssia, teatteritoimintaa, liikuntakerhoja, käsityökerhoja sekä musiikkitoimintaa. Jäsenseuroina Saimaan Nuorisoseuroissa ja Saimaan Kalevan Nuorissa on Saimaan alueella olevat yksittäiset nuorisoseurat. Jokainen jäsenseura maksaa jäsenmaksun, jolla liittyy Saimaan piirijärjestön kautta myös Suomen Nuorisoseurojen liittoon. Jäsenseurat saavat Saimaan piirijärjestöltä apua kurssien ja kerhotoiminnan järjestämiseen sekä käytännön asioiden hoitamiseen. Saimaan piirijärjestön tehtävä on kehittää kaikkien jäsenseurojensa ja jäsentensä harrastusmahdollisuuksia, järjestää paikallisia koulutuksia ja tapahtumia. Lisäksi Saimaan piirijärjestö järjestää matkoja valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tapahtumiin ja koulutuksiin.

Saimaan Nuorisoseurojen toiminnanjohtajana työskentelee Tuija-Liisa Leino, joka oli mukana suunnittelemassa tutkimukseni sisältöä ja suuntautumista. Saimaan Kalevan Nuorten toiminnanjohtajana toimii Minna Pasi, hän oli myös opinnäytetyöni työelämäohjaajana. Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toiminnanjohtajien työn tavoite on palvella jäsenseurojaan, eli Saimaan alueen nuorisoseuroja, ilman jäsenseuroja ei piirijärjestöäkään olisi. Leinon ja Pasiin toiveena oli kuulla teatteriharrastajien rehellisiä mielipiteitä toiminnasta tällä hetkellä sekä saada konkreettisia toiveita toiminnan kehittämiseksi. Nuorisoseurat sijaitsevat etäällä toisistaan ja kilometrejä kaikkien seurojen kiertäjälle kertyy yli 700. Tähän autossa istumiseen ei Tuija-Liisa Leinolla tai Minna Pasilla ole juuri aikaa, joten he olivat mielissään kun halusin lähteä käymään kaikissa nuorisoseurojen toimipisteissä henkilökohtaisesti.

3.4 Tutkimukseen osallistuvien harrastajateatteriryhmien valinta ja yhteydenotot

Saimaan Nuorisoseuroilla ja Saimaan Kalevan Nuorilla on yhteensä 35 jäsenseuraa Mikkelin, Savonlinnan, Lappeenrannan ja Imatran seuduilla sekä Kymenlaaksossa, näiden lisäksi piirijärjestöllä on yhdeksän siirtoseuraa, joiden entinen kotipaikka on ollut Karjalankannaksella. Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toiminnanjohtajat Tuija-

Liisa Leino ja Minna Pasi valitsivat tutkimukseen osallistuvat ryhmät. Mukaan pääsivät ne ryhmät, joissa teatteritoiminta on tällä hetkellä aktiivista. Tutkimukseen osallistuvia nuorisoseuroja listattiin aluksi 13 kappaletta.

Otin näihin ryhmiin tammikuussa 2012 yhteyttä puhelimitse ja kerroin tulevasta tutkimuksesta. Puhelussa kerroin tutkimuksen käsittelevän Saimaan Nuorisoseurojen teatteriharrastuksen kehittämistä, millaista toimintaa ryhmissä on tällä hetkellä ja millaiseksi harrastajat toivovat toiminnan kehittyvän. Kerroin myös useimmille Suomen Nuorisoseurojen Liiton ja Kalevan Nuorten Liiton organisaatiouudistuksesta, joka vaikuttaa tutkimuksen taustalla. Olin lähettänyt ryhmille tietoa tutkimuksesta jo vuoden 2011 puolella, mutta monilta tämä tieto oli mennyt ohi. Soittokierroksella esittelin tutkimuskokonaisuuden sisältävän kaksi osuutta, kyselylomakkeen ja työpajan. Joidenkin ryhmien kanssa sovittiin jo puhelun aikana työpajan ajankohta, mutta pääasiassa ajankohdat ja yhteystiedot vaihdettiin sähköpostitse.

Soittokierroksen jälkeen lähetin jokaiselle ryhmälle sähköpostitse laajemman tietopaketin, missä kerroin tarkemmin tutkimuksen tarkoituksesta ja sisällöstä. Viestissä kerroin myös kunkin ryhmän työpajan ajankohdan, tai mikäli ajankohta oli vielä sopimatta, oli viestissä ehdotuspäivämääriä. Tässä vaiheessa 13 ryhmästä yksi jäi pois ja toinen ryhmä ilmoitti, ettei osallistu työpajaan, mutta vastaa kyselylomakkeeseen. Näin ollen tutkimukseen lähti mukaan 11 nuorisoseuraa; Aholan, Koirakiven, Kuivalan, Kulennoisten, Lemin, Pertunmaan, Ristiinan, Suomenniemen, Tarkkolan, Vuoksenniskan ja Välijoen Nuorisoseurat.

Yhden ryhmän osallistuessa tutkimukseen vain kyselylomakkeen kautta ja Vuoksenniskan nuorisoseuran osallistuessa työpajaan kahden ryhmän voimin, osallistuu tutkimuksen työpajoihin myös 11 ryhmää. Ryhmät sijoittuivat maantieteellisesti siten, että Etelä-Karjalasta oli seitsemän, Etelä-Savosta kolme ja Kymenlaaksosta yksi ryhmä.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa esittelen tapaustutkimusta sekä osallistavaa toimintatutkimusta tutkimusmenetelminäni, kyselylomaketta ja työpajaa tiedonhankintamenetelminäni sekä tutkimuksessa saadun tiedon analysointimenetelmiäni.

4.1 Tapaustutkimus

Tutkimukseni aihe tuli minulle Saimaan Nuorisoseuroilta ja Saimaan Kalevan Nuorilta. Tarkoitukseni oli tutkia millaista toimintaa 11 teatteriharrastusryhmässä on ja mitä toiveita näiden ryhmien harrastajilla on teatteriharrastuksen kehittämiseksi. Saatua tietoa ei ole tarkoitus yleistää, vaan sitä käytetään Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toiminnan kehittämiseen.

Koen tutkimukseni kaiken kaikkiaan olevan tapaustutkimus, jonka alla käytän osallistavaa toimintatutkimusta yhtenä tutkimusmenetelmänä. Tapaustutkimuksen aineisto kerätään tyypillisesti useita metodeja käyttäen, tutkimuskohteena voi olla yksilö, ryhmä tai yhteisö ja yksittäistä tapausta tutkitaan yhteydessä ympäristöönsä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2000. 123.). Lisäksi tapaustutkimus kohdistuu ajankohtaisiin asioihin ja sen tavoitteena on enemmän selvittää kuin tulkita tutkittavaa kohdetta. Vaikka tapaustutkimuksen tuloksia on vaikeaa vertailla, jo itse ”tapauksen” valitsemisen taustalla on tiettyä vertailevaa otetta. (Anttila 2006, 393-394.)

Opinnäytetyöni täyttää tapaustutkimuksen kriteerit, vaikka ei olekaan kovin intensiivinen ja yksityiskohtainen, mutta keskittyy kuvailemaan Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toimintaa ja toiminnan kehittämistä. Tapaustutkimus tapahtuu tutkimuskohteen luonnollisessa ympäristössä ja tutkimus pyrkii kuvailemaan kohteen toimintaa mahdollisimman tarkasti. Minä etsin vastausta kysymyksiin: millaista toimintaa ryhmissä on ja mitä toiveita harrastajilla on teatteriharrastuksen kehittämiseksi? Tutkimukseni tarkoituksena on kehittää Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriharrastustoimintaa, niin piirijärjestön kuin paikallisseurojen tasolla siihen suuntaan mihin harrastajat toivovat toiminnan kehittyvän. Tutkimuksesta saatu tieto ei ole yleistettävissä, mutta tutkimuksesta voi olla hyötyä vastaavien tutkimusprosessien suunnittelussa ja toteutuksessa.

4.2 Osallistava toimintatutkimus

Osallistuminen ja toiminnan osana oleminen ovat nuorisoseurojen toiminta-ajatuksen perustuskiviä, samoin ne ovat minulle pohjana teatteri-ilmaisun ohjaajana toimimisessa. Halusin käyttää soveltavan teatterin menetelmiä tutkimusmenetelmänä, koska yksi opinnäytetyöni tavoite oli tarjota teatteriryhmille tilaisuus uusien tekemisen tapojen kokeiluun. Työpaja teki tutkimuksestani osallistavan toimintatutkimuksen. Toivoin työpajan sisältävän avointa keskustelua, ja uskon toiminnan olevan myös avain moniääniseen keskusteluun.

Osallistava toimintatutkimus (*participatory action research*) merkitsee henkilökohtaisen näkökulman ottamista tutkimustilanteessa, menetelmä pyrkii käsittelemään yksilö- ja ryhmätason kokemuksia (Anttila 2006, 445). Teatteri-ilmaisun ohjaaja -koulutuksen parasta antia minulle ovat olleet toiminnalliset keskustelutilanteet, joissa jokainen näyttää mielipiteensä toiminnallisesti, mutta voi lisäksi kommentoida omaa tai muiden ajatuksia sanallisesti. Koen tällaisen keskustelun selventävän ryhmälle sekä ryhmän ohjaajalle sillä hetkellä vallitsevia näkökulmia. Lisäksi toiminta on keskustelua demokraattisempi tapa ilmaista ajatuksia. Työpajassa jokainen sai näyttää omia mielipiteitään ja ajatuksiaan, esimerkiksi mielipidejana-harjoitteessa. Toisaalta ryhmä sai tilaisuuden yhdessä pohtia omaa toimintaansa ja toiminnan kehittämisen suuntia.

Oma roolini osallistavassa toimintatutkimuksessa, eli työpajassa, mietitytti minua paljon. Toisaalta minun tulisi innostaa ja rohkaista osallistujia toimintaan mukaan, mutta en kuitenkaan saisi vaikuttaa olemuksellani liikaa osallistujiin, koska kyse on kuitenkin tutkimuksesta. Osallistuvassa (*participatory*) havainnoinnissa tutkija ei ole ”ulkopuolinen” tarkkailija, vaan osallistuu toiminnan kulkuun. Ero toimintatutkimuksen ja tavallisen työskentelyn välillä on siinä, että toimintatutkimus tuottaa uutta tietoa ja teoriaa, työ tapahtuu yhteisössä, työtä reflektoidaan ja kehitetään, lisäksi kehitetään vaihtoehtoja ongelmien ratkaisemiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. (Anttila 2006, 445)

Halusin henkilökohtaisia ja ryhmän sisäisiä mielipiteitä tutkimukseen mukaan, koska koen ryhmän tarpeiden määrittelevän sen suunnan mihin toimintaa halutaan kehittää. Timo Tervon mukaan innostamisen päämääränä on maailman muuttaminen ihmisten arkipäivän muuttamisen kautta (Tervo 2004). Tätä ajatusta halusin toteuttaa osallistavan tutkimusmenetelmän valitsemisella.

4.3 Kyselylomake

Halusin ottaa kyselylomakkeen osaksi opinnäytetyötäni, jotta eri ryhmiltä saatuja vastauksia voitaisiin vertailla keskenään. Koen, että osallistavilla menetelmillä saatu tieto on tulkinnanvaraista, eikä siksi sovellu kovin hyvin vertailtavaksi. Vertailun avulla halusin saada vastauksia siihen, kuinka monet ryhmät kaipaavat samoja asioita, esimerkiksi jäsenmaksun tai harrastusmaksun korotusta. Toivoin kyselylomakkeen antavan minulle myös syvällisempää ja yksityiskohtaisempaa tietoa kunkin ryhmän yksilöllisistä tarpeista ja toiveista.

Alun perin ajattelin kyselylomakkeen suuntautuvan ryhmien ohjaajille, mutta koska tutkimukseen osallistuvista ryhmistä vain kahdella on niin sanottu vakituinen ohjaaja ja muissa ryhmissä ohjaaja vaihtuu projektin mukaan, suuntasin kyselylomakkeen ryhmän ohjaajille ja ryhmästä valituille yhdyshenkilöille, yksi kustakin ryhmästä. Tutkimuksen suunnittelun alkuvaiheessa oli tarkoitus, että teen suppean kyselylomakkeen jonka jälkeen haastattelen vastaajia suullisesti. Haastattelu karsiutui pois, koska huomasin saavani materiaalia tarpeeksi, kun teen laajan ja selkeän kyselylomakkeen suppean kyselylomakkeen sijaan. Kyselylomakkeen sisällöstä ja lopullisen rakenteen löytymisestä kerron kappaleessa viisi.

4.4 Työpajat

Yksi opinnäytetyöni lähtökohdista oli suuri haluni suunnitella ja toteuttaa työpajakokonaisuus erilaisille ryhmille. Halusin ehdottomasti hyödyntää teatteri-ilmaisun ohjaaja – koulutuksen mukanaan tuomaa soveltavan draaman osaamista sekä pohtia ja suunnitella miten voisin käyttää draamaa tutkimusvälineenä.

Draamalliset työpajat, joita nimitän opinnäytetyössäni lyhyemmin työpajoiksi, ovat mielestäni yksittäisiä suunniteltuja kokonaisuuksia, joissa käsitellään yhtä valittua teemaa tai aihetta useammalla erilaisella toimintatavalla. Yksi työpaja on oma pienimuotoinen kokonaisuutensa, joka sisältää draaman kaaren, siinä on alku, keskikohta ja loppu. Minulle työpajan tärkein sisältö on yhdessä tekeminen. Halusin suunnitella opinnäytetyöhöni työpajan, joka antaa osallistujille mahdollisuuden keskustella ryhmässä toiminnallisesti. Toiminta herättää ajatuksia, joita voi jakaa kaikille koko työpajan aikana.

Halusin kohdata kaikki tutkimukseen osallistuvat ryhmät ja toiminnallisen keskustelun avulla pohtia yhdessä ryhmän kanssa mitä kukin ryhmä haluaa ja tarvitsee, jotta teatteriharrastus voisi kehittyä. Ryhmien suuresta lukumäärästä ja ajan vähäisyydestä johtuen tiesin, että voisin vierailla kussakin ryhmässä vain kerran. Yhden kaksituntisen työpajan aikana täytyisi tutustua ryhmään ja sen taustoihin, lunastaa ryhmän luottamus, selvittää mitä ryhmä tulevaisuudessa haluaa ja esitellä soveltavan teatterin menetelmiä.

Marjo-Riitta Ventola esittelee kuusi seikkaa osallistavan teatterin ohjaajan tarkistuspisteiksi, jotta toiminta olisi eettistä. Tarkistuspisteet ovat; yhteinen sopimus työskentelystä, läsnäolo ja kuunteleminen toiminnan aikana ja tilanteen mukaan tehdyn suunnitelman soveltaminen, avoimuus ja läpinäkyvyys, tasapuolisuus kaikkia ryhmän jäseniä kohtaan, luottamuksellisen ilmapiirin rakentaminen sekä omistajuus, eli kysymys siitä kuka vie toimintaa eteenpäin ja tekee päätökset. Ventola sanoo samojen tarkistuspisteiden pätevän niin pitkässä kuin yhden työpajan sisältävässä osallistavan teatterin tekemisessä. (Ranta-Ylitalo, Nelson & Ventola (toim.). 2011. 10-11.)

Ennakkokäsitykseni mukaan suurin osa tutkimukseen osallistuvista Saimaan Nuorisoseurojen teatteriharrastusryhmistä ei käytä soveltavan tai osallistavan teatterin menetelmiä osana ryhmän toimintaa. Kokemukseni mukaan soveltavan ja osallistavan teatterin menetelmät ovat ensin niin uusia ja erilaisia, että ne herättävät osallistujissa jopa kauhua, mutta kokeilemisen jälkeen lähes kaikki haluavat tehdä soveltavan ja osallistavan teatterin menetelmillä lisää. Työpajan yksi tarkoitus oli antaa ryhmille mahdollisuus kokeilla erilaisia teatterin tekemisen muotoja, joita ryhmät mahdollisesti ottaisivat osaksi teatteritoimintaansa.

Haasteiksi työpajan suunnittelussa ja toteutuksessa nousi kaksi tekijää. Ensinnäkin työpajasta saatujen tietojen taltioiminen ja toiseksi sellaisen työpajakokonaisuuden suunnittelu, joka soveltuu kaikenlaisille ryhmille. Työpajasta saatujen tietojen taltioimista mietin pitkään, minulla oli oikeastaan kaksi vaihtoehtoa: joko videoida kaikki työpajat tai luottaa omaan työpäiväkirjaan ja tilanteessa tehtyihin muistiinpanoihin. Toisaalta koin videoinnin rajoittavan ryhmien keskustelua ja siten häiritsevän koko työpajaa ja tutkimusta, mutta toisaalta en kuvitellut kykeneväni taltioimaan kaikkea olennaista jälkikäteen päiväkirjoihin tai kirjaamaan tilanteessa muistiin vaikuttamatta osallistujien keskusteluun. Pitkän harkinnan jälkeen päädyin kuitenkin keräämään työpajasta saadut tiedot työpäiväkirjaani sekä pieniin muistiinpanoihin kesken työpajan, jotta keskustelu ja työpajassa vallitseva tunnel-

ma eivät häiriintyisi. Kappaleessa viisi avaan tarkemmin työpajan sisältöä ja suunnitelman muodostumista.

4.5 Analyysimenetelmät

Olen käyttänyt opinnäytetyöni analysoinnissa sekä laadullisia (kvalitatiivisia) että määrällisiä (kvantitatiivisia) menetelmiä.

Kyselylomaketta analysoin kvantitatiivisin menetelmin, tein saaduista vastauksista listoja tai ryhmiä. Osan vastausryhmistä muunsin graafiseen muotoon, eli kaavioiksi, jotta vastaukset näkyisivät mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti. Tätä analyysimenetelmää kutsutaan tilastollisesti kuvaavaksi analyysiksi. (Anttila 2006, 180-183). Se, mitä kustakin graafisesta muodosta tai sanallisesti kirjatusta vastausryhmästä voidaan päätellä tai miten saadun tiedon suhteen tulisi toimia, ei ole kuulunut opinnäytetyöhöni. Tutkimustiedon jatkotyöstäminen on Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten tehtävä.

Työpajaa analysoin harjoite kerrallaan siten, että yhdestä harjoitteesta nousseet kaikkien osallistujien kommentit koostin yhdeksi listaksi. Käytin myös fenomenologista analyysia kirjatessani työpäiväkirjaa työpajakertojen jälkeen ja vastatessani kysymyksiin millaista toimintaa ryhmissä on sekä mitä toiveita harrastajilla on toiminnan kehittämiseksi. Usein työpajan jälkeen kirjasin ylös joitakin osallistujien sanomia suoria lainauksia. Joidenkin työpajojen jälkeen lainauksia ei ollut mahdollista laittaa, johtuen siitä ettei mieleeni jäänyt yksittäisiä lauseita kirjattavaksi. Tällöin kirjoitin ylös omia tulkintojani ja mieleen painuneita tilanteita tai hetkiä työpajakokonaisuudesta.

Keräämäni ja analysoimani tutkimustiedot koostin yhteen ja toimitin ”Yhteenveto Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriharrastusryhmille tehdystä tutkimuksesta” -tiedoston Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille 15.4.2012.

5 TUTKIMUKSEN KUVAUS

Tässä luvussa kerron tarkemmin tutkimuksen suunnittelusta ja tutkimuksen etenemisestä, jaan kummankin alaluvun kyselylomakkeeseen ja työpajaan, koska molemmat osuudet suunnittelin ja toteutin omina kokonaisuuksinaan.

5.1 Tutkimuskokonaisuuden suunnittelu

Kyselylomakkeen ja työpajan sisältöjen suuntaukset suunniteltiin alustavasti yhdessä Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toiminnanjohtajien kanssa. Toiminnanjohtajat kysyivät myös molempien piirijärjestöjen johtokunnilta, mitä he haluaisivat saada tutkimuksessa selville. Aloitin tutkimuskokonaisuuden suunnittelun tammikuussa 2012.

5.1.1 Kyselylomakkeen kokoaminen

Aloitin kyselylomakkeen laatimisen tutustumalla aiemmin teatterialalla tehtyihin tutkimuksiin, missä kyselylomake oli ollut tutkimusmenetelmänä. Timo Sinivuoren tutkimus teatteriharrastuksen merkityksestä (2002) sekä Laura Käpyahon opinnäytetyö Työväen Näyttämöiden Liiton toimintastrategian uudistamisesta (2010) antoivat kaksi erilaista kyselylomake-mallia, joiden pohjalta muodostin luurankoa omaan versiooni.

Päädyin jakamaan kyselylomakkeen seuraaviin osuuksiin: Vastaajan tiedot, Oman nuorisoseurasi teatteriryhmä, Oman nuorisoseuran jäsenyys, Yhteisöllisyys ja yhteisö, Saimaan Nuorisoseurojen tehtävät ja nykyiset toimintamuodot, Tiedotus sekä Tulevaisuus ja muut. Nämä osuudet pysyivät samoina lähes alusta asti, ainoastaan Saimaan Nuorisoseurojen tehtävät ja toimintamuodot lisättiin kyselylomakkeeseen Minna Pasin ja Tuija-Liisa Leinon pyynnöstä, tämän osion kysymykset muotoilin heidän toiveidensa mukaan. Muutoin kysymykset rakentuivat oman tiedonhaluni pohjalta.

Kyselylomakkeen laatiminen oli noin kuukauden mittainen ja hyvin kiinnostava prosessi, jonka aikana hain taustatietoa sekä kyselylomakkeen laatimisesta että nuorisoseuroihin liittyvistä kysymyssidallöistä. Tiedonhaun yhteydessä sain paljon taustatietoa ja lisäsin omaa ymmärrystäni nuorisoseuratoiminnasta, ja tästä koen olleen hyötyä myös opinnäyte-

työprosessin muissa vaiheissa. Lähetin kyselylomaketta Minna Pasille useampaan otteeseen ja hänen avullaan hioin kysymysten sisältöjä, mutta muotoa ratkoin itse.

Lopullinen kyselylomake sisältää jonkin verran suljettuja kysymyksiä (esimerkiksi kysymykset 11., 14. ja 23. LIITE 3), joissa vastaajalle on annettu valmiit vaihtoehdot, mistä valitaan itselle sopivin vaihtoehto. Toisaalta oli myös järjestysasteikko-kysymyksiä (kysymys 24. LIITE 3), missä vastaaja asettaa annetut toimintamuodot tärkeysjärjestykseen. Lisäksi oli kaksi asenneväittämäkysymystä (kysymykset 7. ja 27. LIITE 3), missä vastaaja valitsee viidestä eri mielipiteestä itselleen sopivimman ja ympyröi sitä vastaavan numeron. Suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä on kuitenkin avoimia kysymyksiä (esimerkiksi kysymykset 9., 12., 20., ja 21. LIITE 3), joissa kyselylomakkeen täyttäjä vastaa omin sanoin annettuun kysymykseen.

Halusin kyselylomakkeen olevan monipuolinen ja vastaajan kannalta kiinnostava, siksi kyselylomake sisältää erimuotoisia kysymyksiä. Toisaalta koen myös erilaisten kysymysmuotojen tarjoavan enemmän tietoa, kuin esimerkiksi pelkkien suljettujen kysymysten käyttäminen. Yritin käyttää kyselylomakkeessa samaa periaatetta kuin myöhemmin työpajassa: kerro lyhyesti toiminnalla ja perustele niin kattavasti kuin itse haluat. Kyselylomakkeessa toiminta tarkoitti valmiiksi annettujen vaihtoehtojen käyttämistä ja perustelu puolestaan avoimien kysymysten täyttämistä. Olen sitä mieltä, että avoimet kysymykset ovat vaikeampia kuin valmiiksi annetuista vaihtoehdoista valitseminen, samoin työpajassa on mielestäni helpompaa toimia kuin kertoa sanallisesti. Tästä syystä kyselylomakkeessa pyrin aloittamaan kunkin osuuden kysymyksellä, jossa on vastausvaihtoehdot valmiiksi, jonka jälkeen seurasi muutama avoin kysymys.

Kyselylomakkeen löytäessä lopullista muotoaan huomasin, että sillä on pituutta jo seitsemän sivun verran. Oli hankalaa määritellä avoimien kysymysten vastausviivoja juuri sopivan pituisiksi, koska viivan pituus vaikuttaisi varmasti vastauksien pituuksiin, vaikka ohjeistuksessa neuvottiin jatkamaan vastausta tarvittaessa paperin kääntöpuolelle. Halusin kovasti tehdä kyselylomakkeesta sekä kiinnostavan, helpon ja lyhyen, että kattavan, laadukkaan ja monipuolisen. Pohdinnan jälkeen päädyin lähettämään pitkän ja enemmän vastauksia tarjoavan seitsemänsivuisen kyselylomakkeen ryhmien ohjaajille tai yhdyshenkilöille, vaikka pelkona oli että vastaajat eivät jaksaisi paneutua koko kyselylomakkeeseen toivomallani hartaudella.

5.1.2 Työpajan työstäminen

Työpajan suunnitteleminen alkoi halustani luoda työpajoihin avoin ja keskusteleva ilmapiiri. Toiminnalliset harjoitteet toimisivat ikään kuin keskustelunherättäjinä, jotta ryhmä itse kertoo minulle, minkälaista heidän toimintansa on ja mitä kehitystoiveita heillä on. Työpaja tulisi noudattamaan seuraavanlaista draamankaarta: aloittaminen, lämmittely ja aiheeseen tutustuminen, syventäminen, lopettaminen, ja kiittäminen sekä palaute. Halusin tehdä itselleni selväksi, mikä on kokonaisuuden kaava. Vaikka kokonaisuuden sisällä tapahtuisikin tilanteen mukaan tehdyn suunnitelman soveltamista ja muokkaamista, on mielestäni hyvä pysyä tiettyjen ennalta suunniteltujen kehysten sisällä (Ranta-Ylitalo ym. 2011, 10-11).

Harjoitteita miettiessäni mielipidejana nousi ensimmäisenä mieleeni. Siinä osallistujat kuulevat ohjaajalta väittämän ja asettuvat tilassa määritellylle janalle, jonka toisessa päässä on kyllä ja toisessa ei. Janalla asetutaan siihen kohtaan mikä parhaiten vastaa osallistujan omaa mielipidettä väittämästä. Usein mielipidejana herättää keskustelua jo silloin, kun osallistujat etsivät omaa paikkaansa janalta, monet pohtivat ääneen ja kommentoivat myös toistensa sijoittumista. Toisaalta joku voi suorittaa mielipidejana-harjoitteen sanomatta sanaakaan. Mielipidejanan väittämien suunnittelu oli oma prosessinsa, mutta Minna Pasin kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta päädyin kymmeneen väittämään (LIITE 1). Halusin työpajan sisältävän myös harjoitteen, missä osallistujat tekevät lyhyen kohtauksen. Suunnitelmaani kirjasin lämmittelyn ja aiheeseen tutustumisen kohdalle harjoitteen, missä luodaan pienryhmissä leikkimielinen kohtaus ryhmän tavallisesta tapaamisesta.

Aiheen syventäminen -osio sisältäisi keskustelua teatterin muodoista. Kirjasin papereille kymmenen erilaista teatterin muotoa ja lyhyet selvennykset siitä mitä minä muodoilla tarkoitan (LIITE 2). Laput levitettäisiin ympäri tilaa ja jokainen valitsee sen teatterin muodon, joka hänen mielestään parhaiten kuvaa ryhmän tekemää teatteria. Tämän harjoitteen suunnittelu lähti liikkeelle lukiessani Pieta Koskenniemen *Devising* ja muita merkityksellisyyksiä (2007). Kirjassa esiteltiin erilaisia teatterin muotoja ja niiden määritelmiä. Lukiessani ajattelin, että kaikissa tutkimukseen osallistuvissa ryhmissä tehdään pääasiassa vain tekstilähtöistä teatteria, eikä edes haluta tietää muunlaisista tekemisenmuodoista. Halusin herättää keskustelua ja kuulla kommentteja perinteisestä teatterista ja uusien muotojen kokeilemisestä.

Syventämis-osioon halusin myös harjoitteen, missä keskustellaan yleisön merkityksestä. Ennakkotietoni mukaan monet tutkimukseen osallistuvat nuorisoseurat pyörittävät seuran toimintaa teatteriesityksistä saatavilla lipputuloilla. Halusin keskustella siitä, miten katsojat vaikuttavat kunkin ryhmän teatterin tekemiseen. Tämän osuuden ajattelin toteuttaa vain keskustelemalla ja kirjaamalla ajatuksia isolle paperille. Saman paperin toisella puolella halusin käydä keskustelua ohjaajan roolista.

Ohjaajan rooli -harjoite mukailisi soveltavan teatterin ”rooli seinälle”-harjoitetta, jota käytetään usein esimerkiksi forum-teatteria tehdessä. Työpajaa varten nimesin harjoitteen ”ohjaajan rooli seinälle”-harjoitteeksi, missä isolle paperille on piirretty hahmo ja hahmon ympärille kirjattaisiin ryhmän luettelemia hyvän ohjaajan ominaisuuksia. Tämän jälkeen ryhmä kertoisi myös sellaisia ominaisuuksia, mitä he toivovat ohjaajaltaan tulevaisuudessa. Vain kahdessa tutkimukseen osallistuneessa ryhmässä ryhmällä on vakituinen ohjaaja, yhdeksässä muussa ryhmässä ohjaaja vaihtuu esitysprojektin mukaan. Kuitenkin joissain ryhmissä sama ohjaaja ohjaa useampia projekteja tai palaa muutaman vuoden välein ohjaamaan samaa ryhmää. Ohjaajan rooli seinälle -harjoitteen aikana haluan saada tietoa siitä, onko ryhmä tyytyväinen omaan ohjaaja-tilanteeseensa ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että ryhmän ohjaaja-tilanne on sellainen kuin se kussakin ryhmässä on.

Olen sitä mieltä, että hyvästä työpajasta on tärkeää saada jotakin matkaevääksi tai kotiin viemiseksi, se voi olla ajatuksia tai jotain konkreettisempaa. Haluan työpajan lopuksi tarjota osallistujille mahdollisuuden prosessoida kaksituntisen työpajan aikana nousseita asioita omaksi huoneentauluksi. Huoneentaulun otsikoiksi valitsin ”harrastan teatteria koska...” sekä ”teatteri on antanut minulle...”, jokainen saisi itse päättää tekeekö huoneentaulun molemmista vai ainoastaan toisesta otsikosta, samoin tyyli huoneentaulussa on vapaa. Huoneentaulut jäävät itselle, eikä niitä jaeta koko ryhmän kesken. Huoneentaulujen jälkeen kiitän osallistujia ja jos joku haluaisi sanoa työpajassa nousseita ääneen, olisi siihen tässä kohtaa mahdollisuus.

Työpajani lopussa on nimettömän kirjallisen palautteen kerääminen, jotta voin kehittää omaa ohjaamistani ja saan kritiikkiä myös tutkimusta varten. Laadin palautelomakkeet valmiiksi, haluan palautteen olevan lyhyttä ja ytimekästä, jotta sen täyttäminen ei veisi paljon aikaa. Palautetta ei ole pakko antaa, se täytettäisiin vasta työpajan loputtua. Palautteen kysymykset löytyvät työpaja-suunnitelman lopusta (LIITE 1).

Työpajaa suunnittelin enemmän itsekseni kuin kyselylomaketta, mutta toki tarkistutin omasta mielestäni lopullisen version Minna Pasilla ja Tuija-Liisa Leinolla. Saamieni kommenttien pohjalta tein muutoksia ja olin varma siitä, että jokainen työpaja tulisi olemaan ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka runkona työpajasuunnitelmani toimisi.

5.2 Tutkimuksen eteneminen

Suunnitelmista käytäntöön siirryttiin helmikuun lopussa ja maaliskuussa 2012. Esittelen kyselylomakkeiden jakamisen sekä työpajojen toteuttamisen erillisinä alalukuina.

5.2.1 Kyselylomakkeet käteen

Lähetin lopullisen muotonsa saavuttaneen seitsensivuisen kyselylomakkeen (LIITE 3) Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten toimistolta vastaanottajille 22.2.2012. Laitoin kyselylomakkeita postiin yhteensä 12 kappaletta. Kaikki kyselylomakkeet oli osoitettu henkilöille, jotka tiesivät odottaa kirjeen saapumista tammikuussa käytyjen puheluiden perusteella. Jokaisen lomakkeen mukana oli erillinen ohjeliuskka (LIITE 4), jotta epäselvyyksiltä välttyttäisiin. Laatimassani ohjeistuksessa mainitsin, että kyselylomakkeen täyttämiseen liittyvät kysymykset voi esittää minulle työpajan yhteydessä. Ohjeliuskan 6. kohdassa ilmoitettiin missä ja milloin kyselylomake tulee palauttaa. Toisin sanoen liuskassa oli muistutus kunkin ryhmän työpajan ajankohdasta.

Ennakkoon odotin, etteivät kaikki nuorisoseurojen teatteriryhmien ohjaajat tai yhdyshenkilöt palauttaisi kyselylomaketta. Perusteluiksi ajattelin unohtamista, kiirettä sekä epäselvää tai liian pitkää kyselylomaketta. Hämmästykseni kaikki kyselylomakkeen saaneet henkilöt palauttivat täytetyn nidoksen ajallaan, oman työpajansa alussa. Palautuksen yhteydessä kukaan ei osannut tai halunnut esittää lisäkysymyksiä tai huomioita kyselylomakkeesta. Minulla ei ollut myöskään aikaa eikä malttia selata palautettua kyselylomaketta läpi, jotta olisin voinut esittää kysymyksiä esimerkiksi siitä, miksi osa kysymyksistä oli jätetty tyhjiksi. Työpajan alut olivat aina jännittäviä hetkiä, saavuin uuteen paikkaan ja minulla oli vain hetki aikaa tutustua käytössä olevaan tilaan ja huomioida jo paikalle saapuneet osallistujat, näissä olosuhteissa tuntui turhalta ruveta tarkistamaan kyselylomaketta. Olin jokaisella kerralla vain onnellinen ja kiitollinen siitä, että kyselylomakkeet palautettiin oikeaan aikaan ja että ainakin etusivu näytti täytetyltä. Jälkeenpäin ajateltuna, tämä on yksi niistä

tekijöistä, jotka tekevät kyselylomakkeesta tutkimuslähteenä mielestäni melko epäluotettavaa materiaalia.

Kaikkien työpajojen jälkeen minulla oli kädessäni 12 täytettyä kyselylomaketta, jonka jälkeen kävin kaikki lomakkeet huolellisesti läpi ja keräsin saadut vastaukset yhteen. Käydessäni läpi kaikkia täytettyjä kyselylomakkeita, huomasin useampiakin tekijöitä, joiden perusteella totesin kyselylomakkeet hyvin epävarmaksi tietolähteeksi. Ensinnäkin, vastauksissa ei ollut juurikaan perusteluja, eli kommentit jäivät mielestäni puolitiehen, koska kyselylomakkeen laatijana olin ajatellut suljettujen kysymysten olevan vain osa kokonaista kysymystä ja avoin perustelu annetulle suljetun kysymyksen vastaukselle täydentää vastauksen kokonaiseksi. Lisäksi minua mietityttää se, ovatko vastaajat olleet vastaushetkellä toisissaan vai onko kysymyksiin vastattu huolimattomasti vain jotakin. Kyselylomakkeen lopussa oli mahdollisuus antaa palautetta kyselylomakkeen laatijalle, mutta jokainen vastaaja oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi. Tästä syystä en saa tietää oliko lomakkeessa jokin erityisen onnistunut tai toisaalta epäonnistunut kysymys.

Kyselylomakkeesta esiin nousseita teemoja käsittelen alaluvussa 5.3.

5.2.2 Työpajat toteen

Toteutin työpajoja yhdessätoista eri Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriharrastusryhmässä maaliskuun 2012 aikana. Yhdestätoista työpajasta neljä toteutettiin keskustelumuotoisena, koska näissä ryhmissä työpajaan osallistui alle viisi henkilöä. Seitsemässä muussa työpajassa ryhmien osallistujamäärä oli 6-38 ja osallistujat olivat iältään 10–60 -vuotiaita.

Koska ryhmien koko ja osallistujien iät vaihtelivat valtavasti ryhmästä toiseen, oli hankalaa soveltaa samaa työpajasuunnitelmaa (LIITE 1) kaikkiin ryhmiin. Jokaisessa työpajassa ryhmän koko, osallistujien ikä ja käytettävissä oleva tila oli täysin toisesta poikkeava, eli kahta samanlaista työpajaolosuhdetta ei maaliskuun aikana ollut. Niinpä kahden työpajan jälkeen päätin, että jokaisessa työpajassa pidän mukana mielipidejanan, teatterin muodot ja ohjaaja-kysymyksen jossakin muodossa, kaikki muu saa vaihdella tilanteen mukaan. Päätös oli hankala, koska toisaalta halusin toteuttaa kaikki työpajat samanmuotoisina, lisätkäseni tutkimustulosten vertailukykyä. Ymmärsin kuitenkin, ettei vertailevuus ole tässä tut-

kimuksessa olennaista. Sen sijaan omalla läsnäolollani ja kuuntelulla voisin saada ryhmän keskustelemaan nykyhetkestä ja visioimaan tulevaa juuri omalle ryhmälleen sopivalla tavalla (Ranta-Ylitalo 2011, 10-11).

Halusin juuri nämä kolme edellä mainittua harjoitetta mukaan siksi, että koen niiden käsittelevän tärkeitä teemoja – ryhmän näkemystä omasta ryhmästä, teatterin eri muotojen ja vaihtoehtojen pohtimista sekä ohjaaja-tilanteen keskustelua. Nämä harjoitteet ovat myös muodoltaan sellaisia, että ne voidaan toteuttaa niin yksi- kuin 38-henkisen ryhmän kanssa. Kahden työpajan jälkeen saatoin lisäksi todeta, että näistä kolmesta harjoitteesta saisin konkreettisinta materiaalia Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille tuottamaan yhteenvetoon.

Mielipidejanassa (LIITE 1) minulla oli 10 erilaista väittämää, jotka käsittelivät omaa teatteriryhmää sekä syitä teatterin harrastamiseen. Väittämien tarkoituksena oli herättää ryhmä keskustelemaan oman ryhmän tekemästä teatterista, ilmapiiristä joka ryhmässä vallitsee sekä siitä ollaanko ryhmässä nykyiseen tekemisen tapaan tyytyväisiä. Aiempien kokemusteni perusteella mielipidejana on harjoitusmuotona helposti lähestyttävä ja lähes aina vilkasta keskustelua herättävä. Halusin mielipidejanan toimivan ikään kuin ponnahduslautana työpajalle, joka sisältäisi paljon monipuolista keskustelua.

Teatterinmuodot -harjoitteessa tavoitteenani oli selvittää miten ryhmä itse määrittelee omaa toimintaansa, halusin myös tarjota ryhmälle mahdollisuuden keskustella erilaisista vaihtoehtoista. Harjoitteessa asetin tilaan kymmenen erilaista teatterinmuoto-paperia (LIITE 2). Jokaisessa lapussa oli isolla teatterin tekemisen muoto sekä alla minun määritelmäni muodosta, esimerkiksi IMPROVISAATIO – painottuu heittäytymiseen ja hetkessä elämiseen. Tavoitteenani oli myös rohkaista ryhmää visioimaan tulevaisuuttaan. Halutaanko toiminnan jatkuvan samanlaisena vai löytyisikö esitetyistä vaihtoehtoista jotakin uutta ja mielenkiintoista kokeiltavaa. Teatterinmuodot -harjoite sisälsi myös jatkoharjoitteen eli ajatuskartan, missä ryhmä muodosti kymmenestä esillä olevasta teatterin muodosta kaavion, joka kuvaa oman teatteriryhmän tekemää teatteria. Kaavio muodostettiin tilan keskelle siten, että keskiössä olivat kaikki ne harjoitteet jotka ryhmä koki osaksi omaa teatteriharrastustaan, ja etäällä olivat ne muodot, jotka eivät kuulu ryhmän mielestä mukaan lainkaan. Tässä kaikilla oli yhtä suuri oikeus muuttaa kaaviota ja vasta sitten kun kaikki olivat tyytyväisiä ajatuskarttaan, minä kirjasin sen ylös. Toisinaan työpajassa nostettiin esille joitakin

etäällä olevia teatterin muotoja, jotka voisivat lähitulevaisuudessa olla lähempänä keskiötä, eli tulla osaksi teatteriharrastusta. Tämä oli mielestäni yksi hienoimpia työpajan oivalluksia.

Ohjaaja-tilanteen käsittely, eli teatteriryhmän ohjaajasta tai ohjaajista puhuminen, oli mielestäni tärkeä osa työpajaa siksi, että ohjaaja voi omalla persoonallaan ja toiminnallaan vaikuttaa ryhmässä vallitsevaan ilmapiiriin sekä harrastuksen mielekkyyteen joko positiivisesti tai negatiiviseksi. Lisäksi suurimmassa osassa työpajoihin osallistuneista ryhmistä pysyvää ohjaajaa ei ole ja aina uuden ohjaajan saaminen ei ole helppoa. Ohjaajattomuus puolestaan voi merkitä koko teatteriharrastuksen loppumista. Työpajassa ohjaajakysymystä käsiteltiin ohjaajan ominaisuuksien kautta siten, että toin mukanaani työpajaan isolle paperille (noin 1,5 x 2,5 metriä) piirretyn hahmon, joka kuvastaa ohjaajaa. Ryhmän kanssa paperille kerättiin hyvän ohjaajan ominaisuuksia sekä asioita, joita ryhmä toivoo ohjaajalta. Ominaisuuksia ja esille nousseita asioita käsiteltiin keskustelemalla ja lopulta minä alleviivasin ne ominaisuudet, joita ryhmä kokee ohjaajissaan olleen. Hyvän ohjaajan ominaisuuksia listasin kaikissa työpajoissa pitkät listat. Toistuvia määritelmiä olivat muun muassa: tasa-arvoinen, kannustava, kokenut ja ryhmään sopiva (Kiretti 2012). Tämä harjoite oli aina haastavin toteuttaa. Osin se oli haastava siksi että ominaisuuksia saattoi tulla paljon tai toisinaan siksi, ettei ominaisuuksia tullut juuri lainkaan. Parhaimmillaan syntyi ryhmäläisten välille keskustelua, josta minä poimin asioita ja kirjasin niitä hahmopaperille.

Lisäksi suunnitelmassa oli harjoitteita joita tein vain muutamissa ryhmissä, kuten työpajaan kohdistuvien ennakkoasenteiden kartoitus ja leikkimielinen kuvasarja ryhmän tavallisesta kokoontumisesta. Molempien harjoitteiden tarkoituksena oli luoda työpajaan avointa ilmapiiriä sekä korostaa sitä, ettei oikeita tai vääriä vastauksia ole. Useimmissa työpajoissa tämän asian esilletuominen rajoittui vain sanalliseen muistuttamiseen, vaikka yritinkin toistaa näitä mielestäni merkittäviä asioita aina kun mahdollista.

Koen merkittävimpänä kritiikkinä työpajalle sen, että aikaa kunkin ryhmän kohdalla oli vain kaksi tuntia. Aika oli varsin lyhyt kun otetaan huomioon, että jokainen ryhmä oli minulle täysin uusi ja minä olin lähes kaikille osallistujille tuntematon henkilö. Luottamuksen lunastaminen on mielestäni olennainen osa työpaja-työskentelyn onnistumisen kannalta. Luottamusta ja turvallisuuden tunnetta täytyy olla sekä ryhmän kesken että ohjaajan ja ryhmän välillä. (Ranta-Ylitalo 2011, 10-11.) Mikäli luottamusta ei ole, voi työpajatilanne

olla kaunisteltu tai joitakin olennaisia asioita saattaa jäädä käsittelemättä. Kuitenkin koen, että työpaja toimi tässä tapauksessa varsin hyvänä tiedonkeräämisen välineenä, koska se antoi koko ryhmälle mahdollisuuden kertoa omasta toiminnastaan, sen sijaan että vain ryhmän ohjaaja tai ryhmästä valittu yhdyshenkilö kertoisi ryhmän toiminnasta. Toisaalta on otettava huomioon, että osa ryhmistä osallistui työpajaan varsin vähälukuisena ja toisaalta runsaslukuisissa ryhmissä jotkut saattoivat jäädä keskustelussa taka-alalle.

Olen kaiken kaikkiaan todella kiitollinen siitä, että sain mahdollisuuden kiertää kaikissa näissä erilaisissa teatteriryhmissä. Tämä oli mielestäni ainutlaatuinen tapa tutustua merkittävään osaan Etelä-Karjalan, Etelä-Savon sekä Kymenlaakson teatteriharrastuskenttää. Mielenkiintoista oli myös tarjota näille ryhmille jotain uutta ja erilaista teatterin alueelta. Kuitenkin tiedotusta olisi voinut juuri tältä osin kohentaa, koska ryhmät eivät juuri tienneet mihin olivat osallistumassa työpajapäivänään. Olin jättänyt tarkoituksella kertomatta työpajan tarkan sisällön, koska halusin säilyttää itselläni mahdollisuuden muokata työpajan sisältöä ryhmäkohtaisesti, ja toisaalta pelkäsin tiedon karkottavan osallistujia. Jotain olisi voinut tehdä toisin, sillä eräässä ryhmässä minulle todettiin työpajan jälkeen näin: ”Olin minä tänne enemmänkin väkeä saanut jos olisin tiennyt että tämä on tällaista”.

5.3 Yhteisöllisyyden kaipuu - kyselylomakkeesta ja työpajoista nousseet asiat

Kaikkien työpajojen jälkeen aloin koota Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille yhteenvetoa tekemästäni tutkimuksesta. Yhteenveto valmistui huhtikuussa 2012 ja se oli suunnattu kaikille Saimaan alueen nuorisoseuroille, lisäksi se julkaistiin valtakunnallisilla Nuorisoseurojen www-sivuilla. Kooste esittelee kyselylomakkeen sekä työpajan aiheittain ja tarjoaa tiivistettyä tietoa tutkimuksesta. Yhteenvedon lopusta löytyy tutkimuksesta esiin nousseet neljä pääkohtaa: kurssien ja koulutusten tarve, halu tehdä yhteistyötä lähiseurojen kanssa, avuntarve ohjaajien löytämiseksi sekä halu kehittää nuorisoseurojen teatteritoimintaa yhdessä. Esittelen kyselylomakkeesta ja työpajoista nousseet asiat neljän pääkohdan kautta ja perustelen miksi olen valinnut juuri ne tutkimuksesta nousseiksi pääkohdiksi.

Tutkimukseen osallistuneet ryhmät toivovat panostusta harrastajien kurssittamiseen ja kouluttamiseen laajasti ja monipuolisesti. Saimaan Nuorisoseurat ja Saimaan Kalevan Nuoret järjestävät vuosittain useita kursseja, eripuolilla toiminta-aluetta, harrastajat ovat tähän

tyytyväisiä, mutta toivovat että kurssveja ei järjestettäisi aina samoissa kaupungeissa tai samoista aiheista. Kurssien ja koulutusten koettiin ryhmissä kehittävän teatteritoimintaa sekä lisäävän kiinnostusta harrastusta ja muita harrastajia kohtaan. Koen tämän tärkeäksi pääkohdaksi siksi, että aihe nousi esiin lähes jokaisessa kyselylomakkeessa ja omasta mielestäni harrastajien kehittäminen ja heidän pysyminen teatterin parissa on olennaista toiminnan jatkumisen kannalta.

Yhteistyötä paikallisten nuorisoseurojen välillä toivotaan enemmän. Monet Saimaan alueen nuorisoseurat ovat pieniä; jäseniä, toimintamuotoja ja materiaaleja on melko vähän kullakin. Useat paikallisseurat ehdottivat sekä työpajoissa että kyselylomakkeissa erilaisia yhteistyömuotoja nuorisoseurojen välille: näyttelijävaihtoa, lavasteiden, puvustusten ja tarpeiston yhteiskäyttöä, äänentoistolaitteiston yhteisomistusta sekä yhteisiä tapahtumia, kuten iltamia, esitysfestivaaleja tai muita vastaavia hetkiä, jolloin eri nuorisoseurojen harrastajat kokoontuisivat saman katon alle.

Ilmeni myös, että monet ryhmät ovat halukkaita kehittämään nuorisoseuratoimintaa yhdessä. Harrastajat ovat valmiita osallistumaan kehittämis- ja suunnittelutyöhön, jotta toiminnasta tulisi näkyvämpää ja monipuolista. Tällä hetkellä toimintaa kehitetään jo alueellisesti ja valtakunnallisesti, mutta tässä kehityksessä eivät ole kaikki yhtä aktiivisesti mukana. Työpajoissa sain palautetta, että vastaavanlainen toiminnallinen keskustelu voisi olla yksi toiminnan kehittämisen muoto, jos työpajoja olisi esimerkiksi kerran vuodessa kaikille Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten ryhmille.

Ohjaajapankki tai muunlainen apu ohjaajien löytämiseksi koettiin ryhmissä tarpeelliseksi. Paikalliset nuorisoseurat kokevat, että sopivia ohjaajia on hankala löytää. Sopivuuteen vaikuttavat ohjaajan asuinpaikkakunta sekä kustannuskysymykset. Toisinaan on hankalaa löytää ketään, joka olisi valmis tekemään töitä pienissä nuorisoseuroissa. Ohjaajapankki voisi ryhmien mukaan olla esimerkiksi sellainen lista, missä erilaisia ohjaajia olisi esitelty lyhyesti ja yhteystiedot olisivat saatavilla. Tarpeellista olisi myös päivittää listaa tarpeeksi usein, jotta tiedot olisivat ajankohtaisia.

Ohjaajakysymys puhutti teatteriryhmiä koko prosessin aikana kaikkein eniten. Yksi syy on nähdäkseni se, että suurin osa ryhmistä kokoontuu valmistaakseen esityksiä. Työpajoissa selvisi myös, että lähes poikkeuksetta kaikki ryhmät valmistavat esityksiä ohjaajan johdol-

la. Kuitenkin ohjaajakysymykseen vaikuttaa myös se tosiasia, että Etelä-Karjalan, Etelä-Savon sekä Kymenlaakson alueella ohjaajia on melko vähän, ja näistä vain osa on paikalliseurojen kokemuksen mukaan valmis kulkemaan töihin yli maakuntarajojen.

Kaikki neljä tutkimuksesta noussutta pääkohtaa korostavat mielestäni yhteisöllisyyden kaipuuta. Nuorisoseuratoiminnan taustalla vaikuttaa talkoo-henki, joka ei oman kokemukseni mukaan saa 2010-luvun nuoria ja aikuisia kokoontumaan yhteen, tarvitaan usein parempia houkuttimia kuin yhteinen tekeminen ja ruokapalkka. Tähän opinnäytetyöhön osallistuneet ryhmät toivovat lisää yhteistyötä naapuriseurojen kanssa sekä avuntarjoamista puolin ja toisin. Koen sosiokulttuurisen innostamisen soveltuvan kaikkein parhaiten yhteisöllisyyden sekä yhdessä toiminnan kehittämisen ponnahduslaudaksi.

6 OSALLISTAVAN TEATTERIN MENETELMÄT TUTKIMUSMENETELMINÄ

Osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen on tärkeää niin teatteri-ilmaisun ohjaajan työssä kuin nuorisoseurojen toiminta-ajatuksessa, siksi tuntui hyvin olennaiselta suunnitella ja toteuttaa osa tutkimuksesta osallistavan teatterin keinoin, eli työpajana. Mielestäni tutkimus Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille olisi ollut yksipuolinen ja jopa puutteellinen, jos olisin toteuttanut sen ainoastaan kyselylomaketta käyttäen. Osallistavan teatterin menetelmät tarjosivat kaikille työpajoihin osallistuneille tasa-arvoisen mahdollisuuden kertoa ja kuulla muiden ajatuksia oman nuorisoseuran teatteriharrastuksesta.

Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää millaista toimintaa Saimaan Nuorisoseurojen ja Saimaan Kalevan Nuorten teatteriharrastusryhmissä on sekä mitä toiveita ryhmillä olisi alueellisen nuorisoseurojen teatteritoiminnan kehittämiseksi. Mielestäni osallistavan ja soveltavan teatterin menetelmänä toteutettu työpaja soveltui hyvin tiedonkeräysmenetelmäksi juuri näihin kysymyksiin, koska vastauksia pyydettiin kokonaiselta ryhmältä. Työpajassa osallistujat saivat ajatuksia ja eri näkökulmia toisiltaan, mutta toisinaan syntyi myös väittelyä ryhmää koskevista aiheista.

Työpajassa osallistujien tuli itse miettiä miten toimintaa voitaisiin kehittää ja millaisena se nähdään nyt, kukaan ulkopuolinen ei antanut vastauksia valmiiksi. Uskon, että toiminnan kehittymisen kannalta on hyvä, että ryhmät itse ovat suunnitelleet kehittämissuuntia, tällöin motivaatio suunnitelmien toteuttamiseksi on suurempi, kuin valmiiksi asetettujen tavoitteiden toteuttamisessa. On tärkeää, että ryhmä tietää mitä osallistavassa tutkimusmenetelmässä ollaan tekemässä, miksi ulkopuolinen ohjaaja tulee kysymään ryhmän henkilökohtaisia asioita. Mikäli tutkimuksen syy jää ryhmälle epäselväksi, on todennäköistä että ryhmä ei koe tutkimusta merkityksellisenä, eikä siksi anna itsestään kaikkea pohdittavan asian tai asioiden selvittämiseksi.

Sosiokulttuurinen innostaminen yhdistää nuorisoseuratoimintaa sekä teatteri-ilmaisun ohjaajana työskentelemistä hämmästyttävän paljon. Omasta mielestäni syvin yhteys näiden kolmen ideologian taustalla on halu kehittää ja säilyttää yhteisöllisyyttä. Nuorisoseuratoiminnan lähtökohtana on saada nuoret kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja luoda keinoja, joilla nuoret voivat vaikuttaa yhteiskuntaan. Teatteri-ilmaisun ohjaajana haluan tarjota työkaluja uusien ongelmanratkaisutapojen löytämiseen ja pidän soveltavaa, yhtei-

söllistä ja osallistavaa teatteria parhaana työtapana käytännöllisten ratkaisujen löytämiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen toimii ikään kuin kattona näiden kahden ajatuksen yläpuolella. Muitakin yhtäläisyyksiä kolmen ajatusmaailman välillä toki on, kuten toiminnan vapaaehtoisuus sekä innostajan tarpeellisuus.

Innostajan tehtävä on rohkaista yhteisöä dialogiin ja tuoda esiin myös piilossa olleet asiat, ajatukset tai tunteet. Innostajan tulee olla itse innostunut, jotta tekemisen riemu tarttuu yhteisöön. Innostaja ei kuitenkaan ole edellytys yhteisön toiminnalle, vaan innostaja tekee itsensä toiminnallaan tarpeettomaksi. Tavoitteena on saada ryhmä tai yhteisö toimimaan itsenäisesti, määrittelemään tavoitteita ja arvioimaan toimintaa jatkuvasti. Osallistavan teatterin menetelmiä käyttävässä tutkimuksessa tutkija on innostaja, joka saa tutkittavan yhteisön innostumaan omasta toiminnastaan siinä määrin, että kehitystä tapahtuu myös ilman tutkijan läsnäoloa. (Tervo 2004.)

Mielestäni osallistavan teatterin menetelmät toimivat tutkimusvälineenä parhaiten, jos käytössä on useampia tapaamiskertoja pitkällä aikavälillä saman ryhmän tai yhteisön kanssa. Pidemmällä aikavälillä tutkijan ja yhteisön välille ehtii syntyä syvempi luottamus, jolloin toiminnasta on mahdollista saada enemmän irti. Vieraillessani ryhmissä, huomasin toisten suhtautuvan minuun suurella varauksella, mikä jarrutti toimintaan heittäytymistä ja parhaat keskustelut käytiin juuri ennen yhteisen ajan loppumista. Osa ryhmistä, mielestäni hyvin ryhmäytyneet ja erilaisia toimintatapoja kokeilleet ryhmät, rohkaisivat toisiaan osallistumaan työpajan harjoitteisiin. Jälkimmäisissä työpajoissa dialogi ryhmän kanssa sujui paremmin ja sain enemmän tietoa ryhmästä, kun kannustamiseen ja mukaan rohkaisemiseen ei mennyt niin paljon aikaa.

Mikäli tutkimusta ei ole mahdollista suorittaa useiden tapaamisten ajan, täytyy tutkijan ottaa tämä huomioon tutkimuskysymystä pohtiessaan. Tutkijan on suhteutettava käytettävissä oleva aika siihen minkälaisen ryhmän tai ryhmien kanssa hän tutkimusta toteuttaa, näistä resursseista käsin tutkijan on arvioitava oma tutkimuskysymyksensä uudelleen. Tietoa ryhmistä saattaa olla hankalaa saada etukäteen, mutta kaikki ennakkotieto on mielestäni arvokasta. Itse sain ryhmistä tietoa Minna Pasilta sekä Tuija-Liisa Leinolta, jotka tuntevat teatteriryhmät jo useamman vuoden ajalta. Ainoa asia, mitä hekään eivät osanneet ennustaa, oli osallistujien osittainen puute. Opin tästä sen, ettei osallistujilta kannata pimittää

tietoa jotta saisi mahdollisimman suuren joukon ihmisiä paikalle. Avoimuus ja läpinäkyvyys pitää aloittaa jo ennen tutkimustilanteen alkamista.

Mielestäni osallistavan teatterin menetelmiä käytettäessä on pohdittava, hyötyykö tutkimuskohde, ryhmä tai yhteisö tutkimuksesta lainkaan. Onko annetuissa olosuhteissa mahdollista saada kehitystä aikaan? Koen, että tutkimustilanteen eli tapaamisen aikana ryhmän on itse havahduttava muutoksentarpeeseen ja ohjaajan tai tutkijan tehtävä on antaa yhteisölle avaimia jatkotyöstämisen mahdollisuuksiin. Osallistavan teatterin menetelmin toteutettu tutkimus toimii parhaimmillaan innostajana ryhmän tai yhteisön uudenlaisen toiminnan aloittamiselle. Useissa opinnäytetyöhöni osallistuneissa ryhmissä käytiin työpajan lopussa keskustelua siitä, olenko minä tavoitettavissa lähitulevaisuudessa. Ryhmät ilahtuivat kuulleessaan, että olen asettumassa Etelä-Karjalaan jäädäkseni ja ettei maakuntarajojen ylittäminen ole minulle ongelma.

7 POHDINTA

Teatteri-ilmaisun ohjaajan työ on ikuista tutkimista; itsensä, yhteisön ja yhteiskunnan tutkimista. Tutkijan täytyy olla avoin ja vastaanottavainen, tarkkailla ja olla läsnä tilanteessa, jotta kaikki näkökulmat tulisivat ilmi. Täytyy kuunnella ja katsoa, mutta yksistään se ei riitä, täytyy myös uskaltautua kuulemaan ja näkemään.

Katsomisen ja näkemisen välinen ero on siinä, että katsominen ei vaadi asian ymmärtämistä tai kiinnostusta perehtyä katsottuun asiaan. Kuuntelemisen ja kuulemisen välillä on samanlainen ero, kuunteleminen on passiivista, kuuleminen puolestaan sisältää kuulijan ymmärtämistä tai ainakin halua ymmärtää ja perehtyä kuultuun asiaan tai ajatukseen. Toisinaan asioita kuulee tai näkee vasta ajan kuluttua, kun miettii mitä on kuunnellut ja katsonut. Opinnäytetyöprosessin aikana minä sain tutustua ja nähdä yksitoista erilaista Kaakkois-Suomen teatteriharrastusryhmää. Oli suuria ryhmiä ja hyvin pieniä, innostuneita ja myös tällä hetkellä toimintaan väsyneitä ryhmiä. Oli ryhmiä joilla oli ohjaaja tiedossa tai onnellisesti olemassa, mutta oli myös ryhmiä joiden toiminta jouduttiin perumaan ohjaajan puuttumisen vuoksi. Näin hyvää ryhmähenkeä sekä toisistaan etääntyneitä harrastajia, kuulin ylisanoja sekä tiukkaa kritisointia. Tunsin teatterin olevan tärkeä osa harrastajiensa elämää.

Parasta koko prosessissa oli päästä toimimaan teatteri-ilmaisun ohjaajana niin monessa ja erilaisessa ryhmässä, joita kaikkia kuitenkin yhdistää teatteri. Ryhmien ohjaaminen ja monenlaisten teatteriharjoitteiden käyttäminen tuntuu itselle mieluisimmalta työskentelyltä teatterin parissa. Oli hienoa saada suunnitella kokonaisuus, joka tuli itselle tutuksi ja jonka keskellä saatoin soveltaa harjoitteita tilanteen mukaan. Jännitin jokaisen työpajan aluksi, mutta kahden tunnin kuluttua olin tyytyväinen itseäni. Tämä kokemus harjaannutti tuntosarviani, jotka auttavat näkemään ja kuulemaan ryhmätilannetta hetkessä ja muuttamaan suunnitelmaa toimivammaksi. Näitä tuntosarvia haluan edelleen kasvattaa ja herkistää, mutta olen iloinen siitä että ne ovat neljän opiskeluvuoden aikana kasvaneet jo huomattavan paljon.

Tämän osallistavan teatterin muotoja käyttäen toteutetun toimintatutkimuksen tuloksia ei voida verrata muihin tutkimuksiin, mutta se antoi tärkeää tietoa Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille siitä, millaista toimintaa heidän harrastajateatteriryhmissä on

tällä hetkellä ja mitä ryhmät toivovat tulevilta teatterivuosilta. Minulle tutkimus antoi mahdollisuuden nähdä yksitoista hyvin erilaista teatteriharrastusryhmää alueelta, missä aion työskennellä teatteri-ilmaisun ohjaajana lähivuosina.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: AKATIIMI Oy.

Harju, Aaro. 2011. Tehdään nuorisoseurajärjestön strategia yhdessä. Nuorisoseura 3/2011. Suomen Nuorisoseurojen Liitto ry, 22-23. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.

Heikkinen, Hannu. 2005. Draamakasvatus – opetusta, taidetta, tutkimista. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heikkinen, Hannu. 2007. Vakava leikillisuus Draamakasvatusta opettajille. Vantaa: Dark Oy.

Hirsjärvi, Sirkka. Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2000. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummaavuoren kirjapaino Oy.

Kalliomaa, Antti. 2012. Yhteisön voimaa ja tekemisen riemua arjen turvaksi. Nuorisoseura 1/2012. Suomen Nuorisoseurojen Liitto ry, 3. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.

Kiretti, Laura. 2012. Yhteenveto Saimaan Nuorisoseuroille ja Saimaan Kalevan Nuorille tehdystä tutkimuksesta. 15.4.2012. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.saimaannuorisoseurat.net/uutiset.html?a100=80>

Koskenniemi, Pieta. 2007. Osallistava teatteri Devising ja muita merkityksellisyyksiä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Kurki, Leena. 2006. Sosiokulttuurinen innostaminen Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Käpyaho, Laura. 2010. Karhu vai kotihiiri? 90-vuotias Työväen Näyttämöiden Liitto murroksessa. Opinnäytetyö. Metropolia. Kulttuurituotannon koulutusohjelma.

Ranta-Ylitalo, Marja. Nelson, Sarah & Ventola, Marjo-Riitta (toim.). 2011. ainutlaatuisia unelmia Kuvaus osallistavan teatterin työpajaprosessista. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Saimaan Nuorisoseurat ja Kalevan Nuoret. 2012. Mikä Saimaan Nuorisoseurat ja Kalevan Nuoret? Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.saimaannuorisoseurat.net/19> Luettu 16.4.2012.

Rusanen, Soile. 2002. Koin traagisia tragedioita Yläasteen oppilaiden kokemuksia ilmaisutaidon opiskelusta. Helsinki: Yliopistopaino.

Sinivuori, Timo. 2002. Teatteriharrastuksen merkitys Teatteriharrastusmotiivit ja taiteellinen oppiminen teatteriesityksen valmistusprosessissa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Suomen Nuorisoseurojen Liitto & Kalevan Nuorten Liitto. 2012. Nuorisoseuraliike. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://nuorisoseurat.fi/nuorisoseuraliike> Luettu 16.4.2012.

Tervo, Timo. 2010. Sosiokulttuurinen innostaminen – toimintaan ja osallisuuteen ohjaamista. Www-dokumentti. Saatavissa: http://hanke.lnl.fi/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=47&Itemid=29 Luettu 20.4.2012.

Vehkalahti, Reetta. 2006. Leikkivä teatteri Opas teatteri-ilmaisun ohjaajalle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ventola, Marjo-Riitta & Renlund, Micke (toim.). 2005. Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsinki: Yliopistopaino.

Vilmilä, Fanny. 2011. Teatteritapahtumien tuotanto uudistuu. Nuorisoseura 4/2011. Suomen Nuorisoseurojen Liitto ry, 12. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.

LIITTEET

LIITE 1

TYÖPAJA-SUUNNITELMA

20.2.2012

ALOITUS

- kuvauslupa
- esittäytyminen, minä kerron itsestäni ja läsnäolijat kertovat itsestään nimen ja kauanko on ollut mukana tässä teatteriryhmässä
- kartoitetaan ennakkoasenteet työpajaa kohtaan
esim. näytä kehollasi miltä tuntuu lähteä tähän työpajaan
mikä olisi pahinta ja mikä parasta mitä työpajassa voisi tapahtua
- draamasopimus
tekeminen on vapaaehtoista
toivon keskustelemaa ilmapiiriä, harjoitteet toimivat keskustelun herättäjinä
toiminta ja keskustelut ovat luottamuksellisia, nimet eivät tule ilmi
kesto 2 tuntia, pidetään lyhyt tauko
toivon rohkeaa heittäytymistä ja sitä että jokainen on oma itsensä

LÄMMITTELY + TUTUSTUMINEN AIHEESEEN

- fyysinen lämpä, jokin kontaktin ottamista vaativa ja energisoiva harjoite
- mielipidejana, kyllä – ei – akselilla
  - o itseilmaisuni ja rohkeuteni esiintymisessä on kasvanut teatteriharrastuksen myötä
  - o teatteri on tiimityötä
  - o ryhmässämme on hyvä ryhmähenki
  - o ryhmässä on lupa olla erimieltä
  - o teemme mielestäni aina samoja asioita
  - o olisin hukassa ilman käsikirjoitusta
  - o haluan kokeilla jotain uutta teatterin parissa
  - o tässä ryhmässä voin rohkeasti kokeilla uusia asioita
  - o improvisointi on minulle tuttua
  - o teatteria tehdään yleisöä varten
- leikkimielinen kuvasarja pienryhmissä tavallisesta teatteriryhmän kokoontumisesta tai siitä millaista ryhmän toiminta on tällä hetkellä, 1-5 kuvaa.

SYVENTÄMINEN

- Teatterin eri muodot
Irrallisilla lapuilla on teatterin eri muotoja, kukin menee sellaisen lapun luokse joka hänen mielestä kuvaa heidän tekemäänsä teatteria parhaiten, saman lapun luokse tulleiden kanssa jutellaan siitä miksi kukin on valinnut juuri tämän.
(keskustelua: painottuuko prosessi vai lopputulos, ovatko sanat tuttuja, onko teatterin tekemisen muoto ollut aina sama)

- Ajatuskartta
Ryhmä laittaa samat laput yhdessä lattialle siten, että tilan keskellä ovat ne teatterin lajit, jotka kuvaavat ryhmän tekemää teatteria parhaiten ja mitä kauempana lappu on keskustasta, sitä vieraammaksi ryhmä kokee kyseisen lajin.
(keskustelua: miksi tuntuu vieraalta, mikä on uutta ja kiinnostavaa, mitä voisi kokeilla)
- Ohjaajan rooli seinälle
Tuon mukanani isolle paperille piirretyn hahmon, joka kuvastaa ohjaajaa. Ryhmän kanssa kerätään paperille hyvän ohjaajan ominaisuuksia ja niitä asioita, mitä ryhmät toivovat ohjaajalta. Listatuista asioista alleviivataan ne ominaisuudet, jotka ovat heidän ohjaajissaan toteutuneet.

LOPETTAMINEN

- Huoneen taulut
Jokainen tekee itselleen muistutukseksi huoneentaulut aiheista:
Harrastan teatteria koska...
Teatteri on antanut minulle...
Minä otan huoneentauluista kuvat ja jokainen saa ottaa omansa itselleen.

KIITTÄMINEN

- Kiitän kaikkia osallistuneita ja muistutan että kaikki tapahtui luottamuksellisesti.
- Nimetön kirjallinen palaute:
  - Mikä oli työskentelyssä mieluista, miksi
  - Mikä oli epämieluista, miksi.
  - Oliko työpajasta hyötyä harrastuksen kannalta, miten.
  - Miltä (draama)työskentely tuntui, rastita kaikki sopivat vaihtoehdot: erilaiselta, tutulta, hyvältä, haastavalta, hauskalta, turhalta, helpolta, jännittävältä, rennolta, jäykältä, tarpeelliselta, turvalliselta, joltain muulta, miltä.
  - Vapaa sana ja palautetta ohjaajalle.

LIITE 2

Teatterin eri muodot:

IMPROVISAATIO – painottuu heittäytymiseen ja hetkessä elämiseen

LAPSILLE – työskennellään lapsille tai lasten kanssa

TEKSTILÄHTÖINEN – valmiin tekstin kanssa

AIHELÄHTÖINEN – työskennellään yhdessä valitun aiheen pohjalta

RYHMÄLÄHTÖINEN – ryhmä tekee kaikki päätökset, ohjaaja antaa työkalut

TANSSI JA MUSIIKKI – työskennellään liikkeen ja äänen kautta

KOKEILEVA – perinteitä rikkovaa ja uusia tekemisen tapoja etsivää

FYYSINEN – lähtökohtana oma keho

POIKKITAITEELLINEN – käytetään useita taiteenmuotoja (kuva, ääni, musiikki, liike)

YHTEISÖLLINEN – työskennellään yhteisössä tai yhteisön kanssa

Käytetty sanaa *työskentely*, koska kaikki ryhmät eivät välttämättä tee esityksiä.

LIITE 3

KYSELYLOMAKE SAIMAAN NUORISOSEUROJEN TEATTERIHARRASTUSRYHMILLE

Tämä kysely on osa Laura Kiretin Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulun teatteri-ilmaisun ohjaajan ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyötä.

Lue ohjeet ennen kyselylomakkeen täyttämistä.

VASTAAJAN TIEDOT

1. Ikä: _____
2. Oma Nuorisoseura: _____
Teatteriryhmä: _____
3. Olen ollut oman nuorisoseuran toiminnassa mukana vuodesta: _____
4. Olen ollut teatteritoiminnassa mukana vuodesta: _____
5. Olen ryhmän ohjaaja ☐
ryhmän yhdyshenkilö ☐

OMAN NUORISOSEURASI TEATTERIRYHMÄ

6. Teatteriryhmän toiminta on alkanut vuonna: _____
7. Miten kuvailisit teatteriryhmäännne?

(Ympyröi numero, joka kuvaa mielipidettäsi parhaiten)

Numeroiden selvennykset:

- 1 TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
- 2 JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ
- 3 EN OSAA SANOA
- 4 JOKSEENKIN ERI MIELTÄ
- 5 TÄYSIN ERI MIELTÄ

a) Suunnitelmallista	1	2	3	4	5
b) Leppoisaa	1	2	3	4	5
c) Vaihtelevaa	1	2	3	4	5
d) Vauhdikasta	1	2	3	4	5
e) Iloista	1	2	3	4	5
f) Monipuolista	1	2	3	4	5
g) Kehittyvää	1	2	3	4	5
h) Sekavaa	1	2	3	4	5
i) Aktiivista	1	2	3	4	5

j) Kannustavaa	1	2	3	4	5
k) Yhdessä	1	2	3	4	5

8. Kuinka tärkeänä näet teatteriryhmänne toiminnan alueen asukkaille?

Teatteritoimintamme on alueen asukkaille	1	Erittäin tärkeää
	2	Jokseenkin tärkeää
	3	Ei kovin tärkeää
	4	Ei lainkaan tärkeää

Perustele: _____
 _____

9. Miten suunnittelette teatteriryhmänne toimintaa?

_____
 _____

10. Teatteriryhmämme kokoontuu säännöllisesti

☐ KYLLÄ: Teatteriryhmämme kokoontuu _____ kertaa viikossa _____ tunnin ajan.

☐ EI: kerro lyhyesti, miten ryhmänne kokoontuu: _____
 _____

11. Mikä on teatteriryhmänne toiminnan tavoite?

☐ Kokoonnumme valmistaaksemme esityksiä

☐ Valmistamme esityksiä, mutta meillä on muutakin teatteritoimintaa

☐ Esitystoiminta ei ole ryhmämme ensisijainen tavoite (siirry kysymykseen nro 13.)

12. Kuvaile, miten esityksen valmistusprosessi etenee teatteriryhmässänne (aiheen/tekstin valinta, ohjaajan valinta, harjoituskausi, esityskausi). Jatka tarvittaessa sivun kääntöpuolelle.

_____
 _____

13. Kerätäänpö teatteriryhmältänne palautetta tai kehitysehdotuksia?

(Vastaa rastittamasi vaihtoehdon alla oleviin kysymyksiin.)

☐ KYLLÄ

Miten teatteriryhmä antaa palautetta? _____

Miten palaute huomioidaan? _____

☐ EI.

Pitäisikö palautetta mielestäsi kerätä, perustele.

_____

14. Tärkein tekijä miksi olen oman nuorisoseuran jäsen

- ☐ teatteriharrastus
☐ yhteenkuuluvuuden tunne
☐ perinne
☐ sydämen asia
☐ joku muu, mikä?

15. Paljonko oman nuorisoseuranne jäsenyys maksaa?

16. Millaiseksi koet jäsenmaksun?

☐

Liian suuri

(Rastita sopivin vaihtoehto.)

☐

Juuri sopiva

☐

Liian pieni

Perustele:

17. Paljonko teatterin harrastaminen omassa nuorisoseurassasi maksaa?

18. Minkälaiseksi koet harrastusmaksun?

☐

Liian suuri

(Rastita sopivin vaihtoehto.)

☐

Juuri sopiva

☐

Liian pieni

Perustele:

YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISÖ

19. Kaipaanko nuorisoseurojen teatteriryhmien välistä yhteydenpitoa?

☐ KYLLÄ.

☐ EI. Perustele:

(Siirry kysymykseen nro 21.)

20. Minkälaista yhteydenpito ryhmien välillä voisi olla? (Esim. vertaistukea, yhteistyötä teatteriesitysten valmistamisessa, jotain muuta, mitä?)

21. Mitä tietoa, palveluja tai yhteistyömuotoja teidän oma nuorisoseuranne voisi tarjota muille nuorisoseuroille?

22. Miten Saimaan Nuorisoseurat voisi edesauttaa nuorisoseurojen välistä yhteistyötä?

SAIMAAN NUORISOSEUROJEN TEHTÄVÄT JA NYKYISET TOIMINTAMUODOT

23. Mikä on Saimaan Nuorisoseurojen tärkein tehtävä teatteritoiminnan osalta?

Valitse yksi seuraavista.

☐ teatteritoiminnan tukeminen ja kannustaminen

☐ ohjaajahuolto

☐ tapahtumien järjestäminen

☐ tiedotustoiminta

☐ koulutuksen järjestäminen

☐ harrastajateatteritoiminnan näkyväksi tekeminen suuremmalle yleisölle

☐ jokin muu, mikä?

Perustele: _____

---

24. Kuinka tärkeänä näet seuraavat Saimaan Nuorisoseurojen toimintamuodot?

(Ympyröi numero, joka kuvaa mielipidettäsi parhaiten.)

Numeroiden selvennykset:

- 1 ERITTÄIN TÄRKEÄ
- 2 JOKSEENKIN TÄRKEÄ
- 3 EI LAINKAAN TÄRKEÄ
- 4 EN TUNNE KYSEISTÄ TOIMINTAMUOTOA

Ohjaajakoulutus	1 – 2 – 3 – 4
Harrastajien kouluttaminen toiveiden mukaan	1 – 2 – 3 – 4
Teatterilaiva-matkan järjestäminen	1 – 2 – 3 – 4
Ramppikuume-matkan järjestäminen	1 – 2 – 3 – 4
Teatteriväen tapaamiset	1 – 2 – 3 – 4
TeatteriaTeatteria / Lauteilta tuulee – esitteet	1 – 2 – 3 – 4

25. Onko jokin turha toimintamuoto?

---

26. Onko jokin toimintamuoto mitä, teatteriryhmässänne kaivataan?

TIEDOTUS

27. Miten kuvailisit Saimaan Nuorisoseurojen tiedotusta?

(Ympyröi numero, joka kuvailee tiedotusta parhaiten.)

Numeroiden selvennykset:

- 1 TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
- 2 JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ
- 3 EN OSAA SANOA
- 4 JOKSEENKIN ERI MIELTÄ
- 5 TÄYSIN ERI MIELTÄ

a) Tehotonta	1	2	3	4	5
b) Riittävää	1	2	3	4	5
c) Monipuolista	1	2	3	4	5
d) Tylsää	1	2	3	4	5
e) Nopeaa	1	2	3	4	5

28. Vierailletko usein Saimaan Nuorisoseurojen nettisivuilla?

29. Miten uudistaisit Saimaan Nuorisoseurojen tiedotusta?

30. Mikä olisi omalle nuorisoseurallesi paras tapa saada tietoa Saimaan Nuorisoseuroilta?

31. Koetko TeatteriaTeatteria- / Lauteilta tuulee – esitteiden tekemisen tärkeänä myös tulevaisuudessa, osana alueen teatteritiedotusta? Perustele.

32. Miten tiedotatte alueen tapahtumista ja alueellisista toiminnoista omaa teatteriryhmääne?

TULEVAISUUS JA MUUTOS (liitteenä A4-tietopaketti organisaatiouudistuksesta)

33. Mihin haluaisit Saimaan Nuorisoseurojen keskittyvän teatteritoiminnassa seuraavan viiden (5) vuoden aikana?

34. Mitä seuraavista teidän oma nuorisoseuranne on valmis hoitamaan, mikäli organisaatio-uudistus niin vaatii?

(Rastita kaikki sopivat vaihtoehdot.)

☐

järjestää bussimatka omalle nuorisoseuralle Teatterilaivaa varten

☐

matkustaa kauemmaksi teatterikoulutuksiin

☐

järjestää TeatteriaTeatteria- / Lauteilta tuulee – esitteen taiton ja painamisen

Perustele: _____

_____

35. Miltä sinusta tuntuu se, että osa teatteripalveluista on jatkossa saatavissa valtakunnallisesta teatteriosaamiskeskuksesta Mikkelistä?

Perustele. _____

_____

_____

36. Mitä toiveita sinulla on teatteriharrastuksen kehittämiseksi?

_____

_____

_____

KIITOS VASTAUKSESTASI!

TERVEISESI KYSELYLOMAKKEEN LAATIJALLE:

LIITE 4

OHJEET KYSELYLOMAKKEEN TÄYTTÄJÄLLE

1. Varaa aikaa kyselylomakkeen täyttämiseksi.
2. Vääriä vastauksia ei ole olemassa.
3. Tilan loppuessa voit jatkaa vastauksiasi paperin kääntöpuolelle.
4. Jos sinulle tulee kysyttävää kyselylomakkeeseen liittyen, voit kysyä minulta asiasta työpajan yhteydessä.
5. Tiedot käsitellään anonymisti.
6. Muistathan palauttaa kyselylomakkeen työpajan yhteydessä (työpajan pvm. ja aika)

Tietojani saa käyttää osana Laura Kiretin opinnäytetyötä.

☐ KYLLÄ

☐ EI

Vastaajan allekirjoitus

Tutkimuksen laatijan allekirjoitus

Terveisin

Laura Kiretti

Keski-Pohjanmaan AMK

040 835 9885

laura.kiretti@hotmail.com